Flora- en faunarapportage

Gebiedsontwikkeling Groote Haar

Gemeente Gorinchem en Giessenlanden

Datum: 25 november 2015

Projectnummer: 140467

SAB
Postbus 479
6800 AL Arnhem
tel: 026 - 357 69 11
fax: 026 - 357 66 11

Auteur:	Vita Hommersen
Tweede lezer:	René van Gestel
Derde lezer:	Sjoerd van der Zon
Projectleider:	Mariel Gerritsen
Project:	Gebiedsontwikkeling Groote Haar
Projectnummer:	140467

INHOUD

1	**Inleiding**	**3**
1.2	**Plangebied**	**4**
2	**Wettelijk kader**	**12**
2.1	**Gebiedsbescherming**	**12**
2.2	**Soortenbescherming**	**13**
3	**Quick scan flora en fauna**	**16**
3.1	**Onderzoeksmethode**	**16**
3.2	**Gebiedsbescherming.**	**16**
3.3	**Soortenbescherming**	**20**
4	**Conclusie en advies**	**35**
4.1	**Gebiedsbescherming**	**35**
4.2	**Soortbescherming**	**36**
4.3	**Zorgplicht**	**38**
4.4	**Broedende vogels**	**39**
4.5	**Aanbevelingen**	**39**

Bijlage 1: Geraadpleegde literatuur

Bijlage 2: gebiedsbeschrijving Beschermde natuurmonumenten

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Gorinchem is voornemens om ten noorden van de kern Gorinchem een nieuw regionaal bedrijventerrein te realiseren, bedrijventerrein Groote Haar. Het betreft een duurzaam en innovatief bedrijventerrein met een bruto omvang van circa 62,5 ha en met ongeveer 37 ha netto uitgeefbaar terrein, dat mede is bedoeld voor bedrijven in de hogere milieucategorieën. Onderdeel van dit bedrijventerrein vormt het plaatsen van 3 windturbines.

Ten einde het bedrijventerrein goed te kunnen ontsluiten, worden nieuwe op- en afritten op de Rijksweg A27 gerealiseerd. Deze nieuwe aansluiting op de A27 maakt als autonome ontwikkeling tevens deel van het in voorbereiding zijnde Tracébesluit Houten – Hooipolder'. Tussen de aansluiting op de A27 en het bedrijventerrein wordt een nieuwe verbindingsweg aangelegd, die de nieuwe aansluiting en het beoogde bedrijventerrein direct met elkaar verbindt. Hierbij is belangrijk dat de nieuwe ontsluitingsweg nergens een verbinding vormt met de huidige wegen. Dit om sluipverkeer te voorkomen.

De integrale gebiedsontwikkeling Groote Haar bestaat derhalve uit de realisatie van een bedrijventerrein, de plaatsing van windturbines op het bedrijventerrein, alsmede de aanleg van een nieuwe verbindingsweg en nieuwe op- en afritten op de A27, zoals globaal aangegeven op navolgende afbeelding. De ontwikkeling is gelegen op het grondgebied van twee gemeenten, te weten Gorinchem en Giessenlanden. Het toekomstige bedrijventerrein is geheel gelegen op grondgebied van de gemeente Gorinchem, evenals een klein deel van de nieuwe verbindingsweg. Het grootste deel van de verbindingsweg en de gehele nieuwe aansluiting op de A27 zijn gelegen op grondgebied van de gemeente Giessenlanden.

Om de gehele ontwikkeling mogelijk te maken, worden drie bestemmingsplannen in procedure gebracht, één voor het bedrijventerrein en het deel van de ontsluitingsweg dat op Gorinchems grondgebied ligt (bestemmingsplan I), één voor de aansluiting op de A27 en het deel van de verbindingsweg dat op grondgebied van de gemeente Giessenlanden ligt (bestemmingsplan II) en ten slotte één bestemmingsplan voor de windturbines (bestemmingsplan III).

Bij alle ruimtelijke ingrepen moet rekening gehouden worden met de aanwezige natuurwaarden in en om het plangebied. Voordat ruimtelijke ingrepen mogen plaatsvinden, dient eerst een onderzoek uitgevoerd te worden in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (*gebiedsbescherming*), de Flora- en faunawet (*soortenbescherming*) en eventuele andere betrokken natuurregelgeving. Uit dit onderzoek moet blijken of met de ingrepen negatieve effecten op beschermde gebieden en soorten zijn te verwachten en of daarvoor respectievelijk een vergunning of ontheffing noodzakelijk is. In deze flora- en faunarapportage worden de effecten op de aanwezige natuurwaarden besproken. Dit rapport heeft betrekking op Bestemmingsplan I, II en III. In de inleiding worden de drie bestemmingsplannen verder toegelicht. Vervolgens worden de plangebieden behorende bij de drie bestemmingsplannen als één

geheel gezien bij de effectbeoordeling. In het hoofdstuk Conclusie & Advies wordt er vervolgens voor elk bestemmingsplan apart een conclusie en een advies uitgebracht.

Globale ligging plangebied

1.2 Plangebied

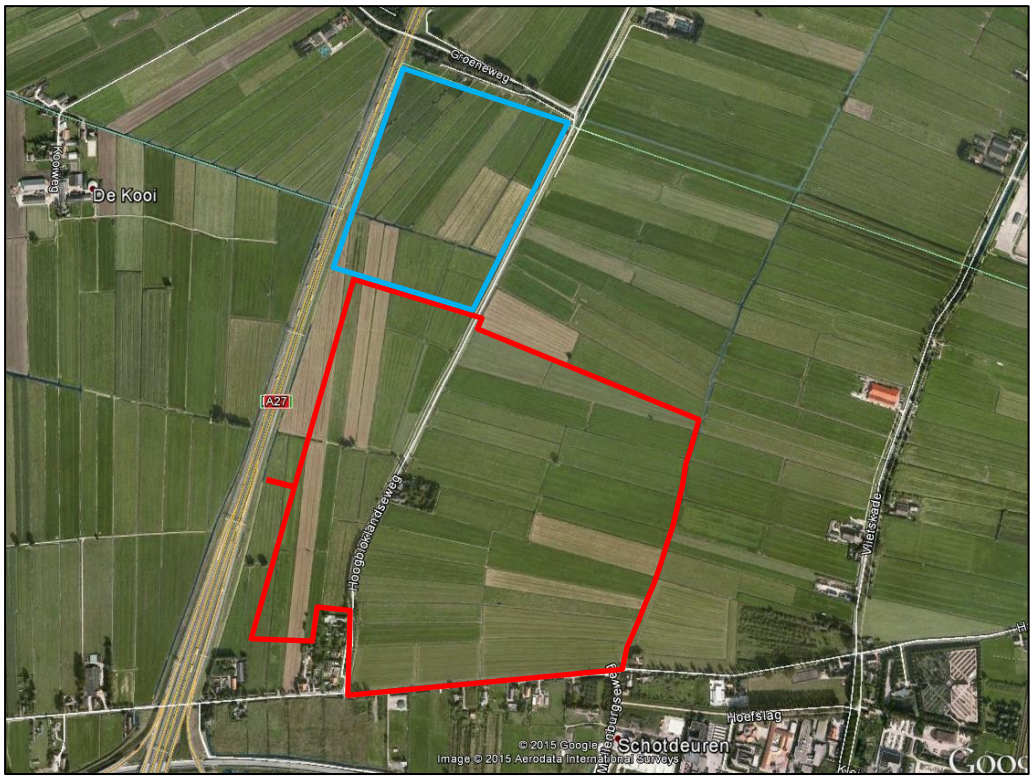
Gezien het feit dat sprake is van drie bestemmingsplannen wordt de beschrijving van de huidige en toekomstige situatie van het plangebied ook opgesplitst in de locaties van deze drie bestemmingsplannen.

1.2.1 Bestemmingsplan I

1.2.1.1 Huidige situatie

Dit deel van het plangebied (deelgebied I) bestaat in de huidige situatie voornamelijk uit gras- en akkerland. De graspercelen worden van elkaar gescheiden door tussenliggende sloten. Dwars door dit gebied loopt, van zuid naar noord, de Hoogblok-landseweg welke een verbinding vormt tussen Gorinchem en het dorp Hoogblokland. Ten oosten van de Hoogbloklandseweg bevindt zich een bedrijfsgebouw, welke wordt omgeven door bomen.

Het plangebied grenst in het noorden aan de gemeentegrens tussen de gemeente Gorinchem en Giessenlanden. Vervolgens loopt het langs de Hoogbloklandseweg. Verder naar het oosten loopt de grens langs een aantal landbouwpercelen. De oostelijke grens vormt de Ravensloot. De zuidkant van het plangebied wordt begrensd door de Haarweg en agrarische grond aan de Haarweg en Hoogbloklandseweg. Tussen de westzijde van het plangebied en de A27 ligt een strook grasland die als bufferzone fungeert.

Het rode en blauwe kader vormen samen plangebied I. Het rode kader omvat het nieuw te ontwikkelen bedrijventerrein de Groote Haar. Het blauwe kader omvat het zoekgebied van de nieuwe ontsluitingsweg naar de A27 op het grondgebied van de gemeente Gorinchem.

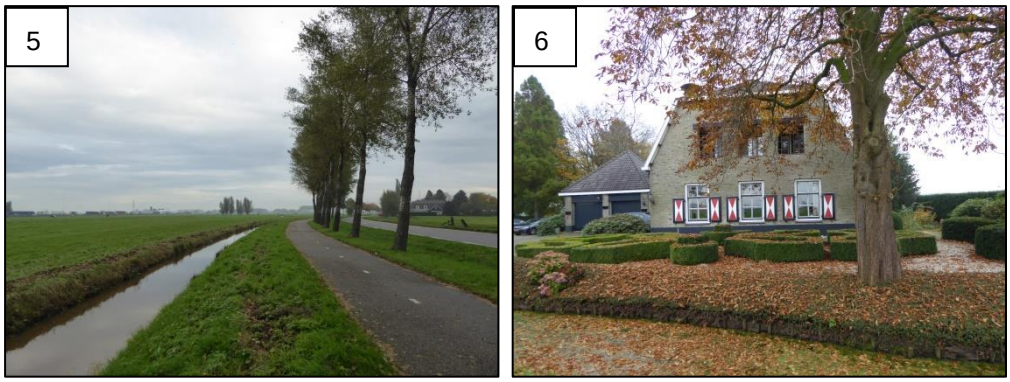
Navolgende afbeeldingen geven een globaal beeld van plangebied I in de huidige situatie.

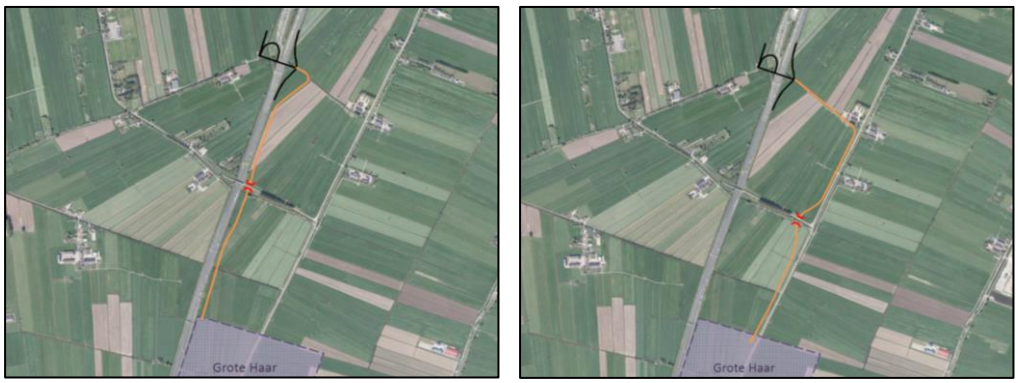

Plangebied ten tijde van veldbezoek. 1) zuidoostelijke hoek van het plangebied, 2) weilanden in het zuidoosten van het plangebied, 3 & 4) sloten in het plangebied, 5) Hoogbloklandseweg en het zuidwesten van het plangebied, 6) bedrijfswoning aan de Hoogbloklandseweg.

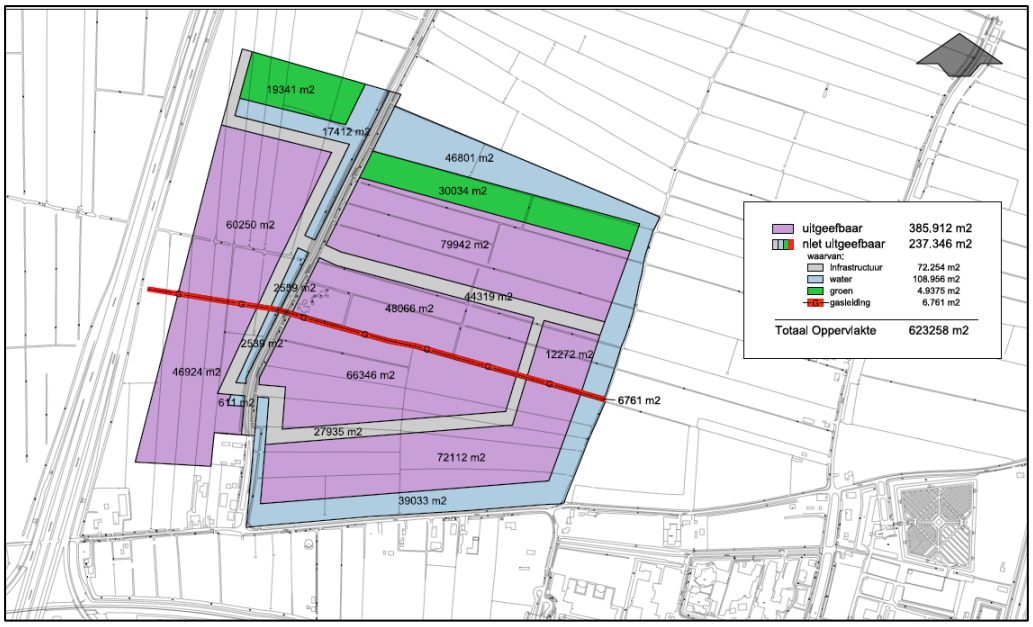
1.2.1.2 *Toekomstige situatie*

In de toekomstige situatie zal het plangebied bestaan uit een bedrijventerrein, waarbij de kavels voor de bedrijventerreinen in totaal ongeveer 37 hectare bedragen. In het blauwe kader van voorgaande afbeelding bevindt zich het zoekgebied voor de locatie van de ontsluitingsweg. Op dit moment is nog sprake van meerdere varianten van waar de ontsluitingsweg kan komen te liggen. Bij variant I wordt ervan uitgegaan dat de ontsluitingsweg zo dicht mogelijk langs de A27 gerealiseerd zal worden. Bij variant II loopt de ontsluitingsweg zo dicht mogelijk langs de Hoogbloklandseweg. Zie navolgende afbeeldingen voor een impressie van de twee varianten.

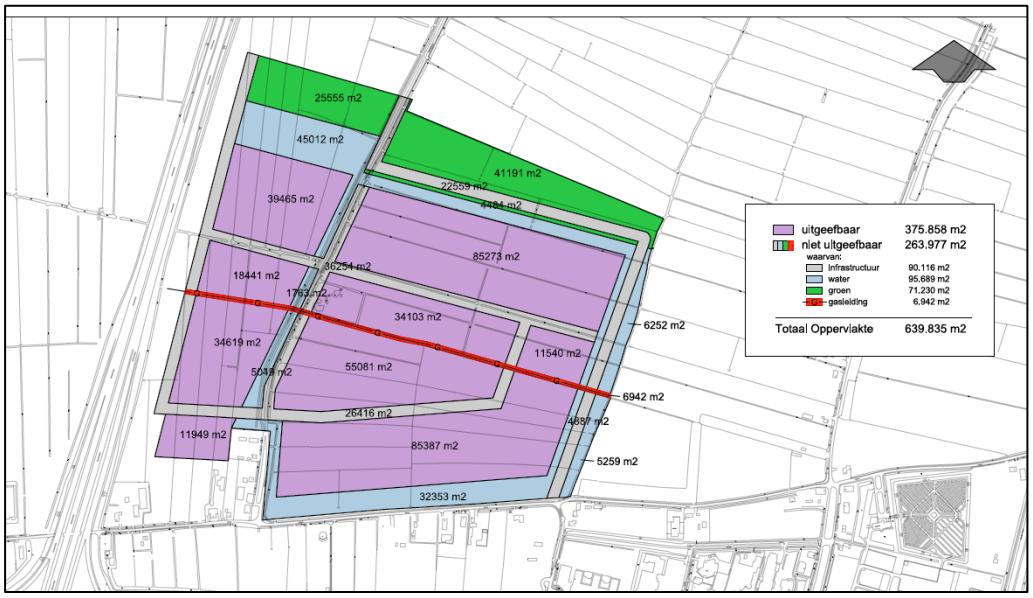

Links: variant I. Hierbij loopt de ontsluitingsweg zo dicht mogelijk langs de A27.
Rechts: variant II. Bij deze variant loopt de ontsluitingsweg zo dicht mogelijk langs de Hoogbloklandseweg.

Naast twee varianten voor de ontsluitingsweg zijn ook twee varianten voor de ligging van de hoogbloklandseweg op het bedrijventerrein. Variant A gaat uit van behoud van de ligging van de Hoogbloklandseweg. Daarbij zal ervoor gezorgd worden dat het verkeer van de Hoogbloklandseweg niet op de ontsluitingsweg van het bedrijventerrein kan komen en vice versa. Bij variant B zal gekozen worden om de Hoogbloklandseweg te verleggen. In dat geval loopt de Hoogbloklandseweg via de noord- en oostkant om het bedrijventerrein heen. Deze sluit vervolgens ten zuidoosten van het plangebied aan op de Haarweg. Bijna 11 hectare zal de bestemming ‘water’ krijgen en bijna 5 hectare de bestemming ‘groen’.

Toekomstige situatie bedrijventerrein, variant A. De Hoogbloklandseweg blijft hier behouden. Het zoekgebied voor de ontsluitingsweg ten noordwesten van het bedrijventerrein is hier niet aangegeven.

Toekomstige situatie bedrijventerrein, variant B. De Hoogbloklandseweg wordt verlegd via het noorden en oosten. Het zoekgebied voor de ontsluitingsweg ten noordwesten van het bedrijventerrein is hier niet aangegeven.

1.2.2 Bestemmingsplan II

1.2.2.1 Huidige situatie

Dit deel van het plangebied (deelgebied II) bestaat uit twee subgebieden. Subgebied A omvat een stuk grond ten noorden, westen en zuiden van het tankstation Scheiwijk. Dit bestaat voornamelijk uit weilanden met aangrenzende sloten. In de noordpunt bevindt zich een bomengroep van populieren. Subgebied B omvat eveneens voornamelijk weilanden met sloten. Echter in het zuiden van het plangebied bevindt zich de

Groeneweg. Langs deze weg staan bomen. Ook ligt centraal in dit subgebied een eendenkooi. Navolgende afbeelding toont de twee subgebieden van deelgebied II.

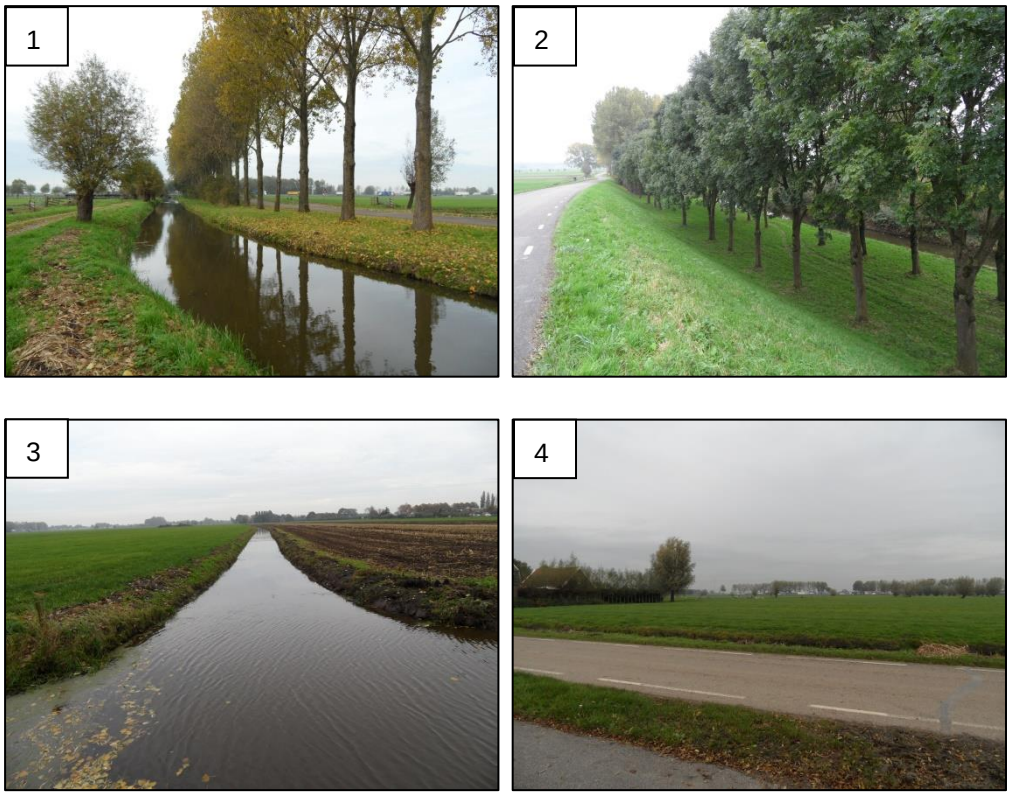

Deelgebied II bestaat uit subgebied A (blauwe kader) en subgebied B (rode kader).

Navolgende afbeeldingen geven een impressie van plangebied II ten tijde van het veldbezoek.

Subgebied A ten tijde van het veldbezoek. 1) parkeerplaatsen op het terrein van het tankstation, 2) bomenrij naast de A27.

Subgebied B ten tijde van het veldbezoek. 1) Groeneweg met naastgelegen watergang, 2) Groeneweg, 3) agrarische grond in subgebied B, 4) noordoostelijke grens van Subgebied B: weilanden met in de verte het tankstation naast de A27.

1.2.2.2 Toekomstige situatie

Deelgebied II bestaat uit subgebied A en subgebied B. Subgebied A omvat de grond waar de op- en afrit gerealiseerd zal worden van het verkeer van de A27 dat van noord naar zuid reist ten behoeve van het nieuwe bedrijventerrein. De afrit zal ten westen van het huidige tankstation komen en aansluiten op een rotonde. Vanaf deze rotonde zal de ontsluitingsweg met een viaduct de A27 overbruggen en aansluiten op een tweede rotonde. Vanaf de eerste rotonde zal de oprit aansluiten op de A27. Op het terrein van subgebied B zal de op- en afrit gerealiseerd worden van het verkeer van de A27 dat ten behoeve van het bedrijventerrein van zuid naar noord reist. Zowel de op- en afrit sluiten met een rotonde aan op de ontsluitingsweg. Navolgende afbeelding toont de nieuwe op- en afritten naar de A27.

In subgebied B is ook een zoekgebied voor de ontsluitingsweg opgenomen op het grondgebied van de gemeente Giessenlanden. Een deel van het terrein zal derhalve als ontsluitingsweg worden ingericht, waarbij gekozen zal worden tussen variant I en variant II (zie paragraaf 1.2.1.2). Het overige deel van dit zoekgebied zal behouden blijven.

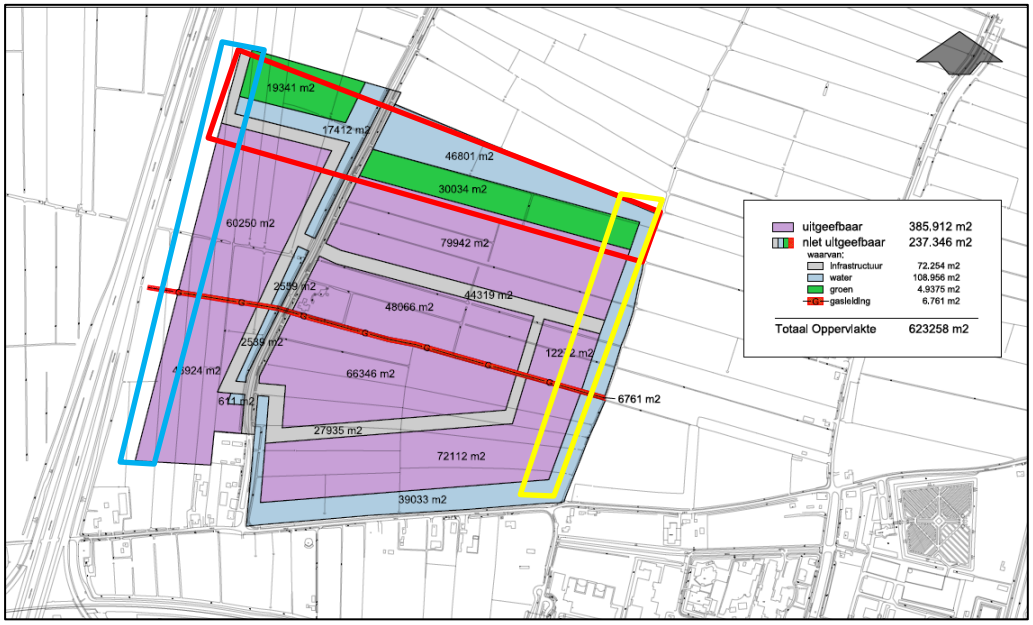

Toekomstige situatie van de op- en afritten naar en van de A27.

1.2.3 Bestemmingsplan III

1.2.3.1 Huidige situatie

De exacte locatie van de drie windturbines is nog niet bekend. Wel is er een zoekgebied opgenomen voor de realisatie van een locatie voor windenergie in de provinciale Verordening Ruimte 2014, waarop de beoogde locatie globaal staat aangeduid (variant i, noordzijde van het plangebied). Naast dit voorstel worden ook nog twee andere varianten onderzocht, waarbij de windturbines aan de westkant (variant ii) of aan de oostkant (variant iii) zullen worden geplaatst. Navolgende afbeelding toont de ligging van deze varianten ten opzichte van het nieuwe bedrijventerrein. Het terrein van de locaties van de verschillende varianten bestaan allen uit weilanden met aangrenzende sloten.

Toekomstige situatie bedrijventerrein met de drie zoekgebieden voor de drie windmolens. Rode kader: variant i. Blauwe kader: variant ii. Gele kader: variant iii.

1.2.3.2 *Toekomstige situatie*

De precieze locatie van de drie windturbines is tot dusver niet bekend. Wel zijn reeds enkele technische specificaties bekend:

- Vermogen, maximaal 10 MW totaal (circa 3 MW elk);
- Ashoogte, maximaal 120 m;
- Wieklengte, maximaal 55 m.

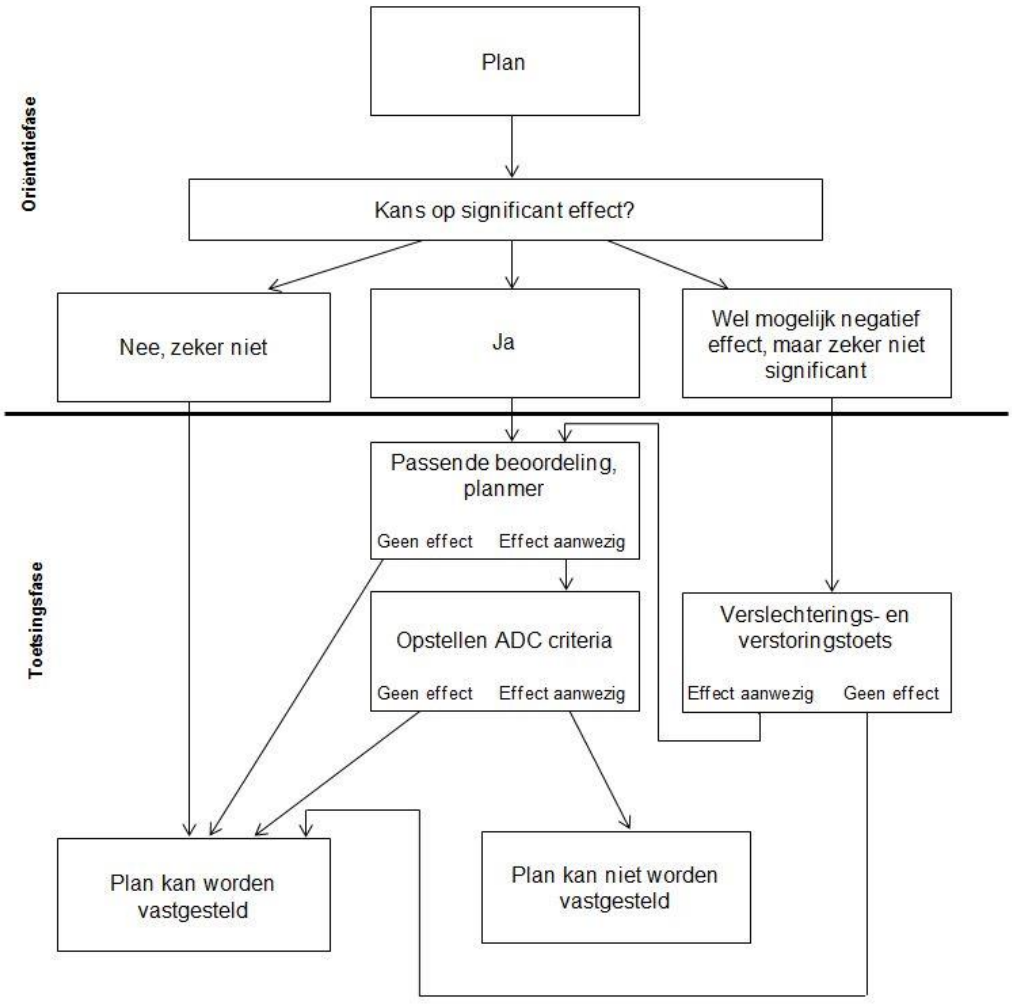
2 Wettelijk kader

Bescherming in het kader van de natuur wet- en regelgeving is op te delen in gebieds- en soortenbescherming. Bij gebiedsbescherming heeft men te maken met de Natuurbeschermingswet 1998, de Ecologische Hoofdstructuur en belangrijke weidevogelgebieden. Soortenbescherming komt voort uit de Flora- en faunawet.

2.1 Gebiedsbescherming

2.1.1 Natuurbeschermingswet 1998

Natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna kunnen aangewezen worden als Europees Vogelrichtlijn- en/of Habitatrichtlijngebied (Natura 2000). De verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn in Nederland opgenomen in de Natuurbeschermingswet 1998 (Nbw-1998). Hierin zijn ook de al bestaande staatsnatuurmonumenten opgenomen. Op grond van deze wet is het verboden projecten of andere handelingen te realiseren of te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten kunnen verslechteren, of een verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Onderstaande afbeelding geeft een schematische weergave van de besluitvorming over plannen in relatie tot de Nbw 1998 weer.

2.1.2 Ecologische Hoofdstructuur en Belangrijk Weidevogelgebied

Een andere vorm van gebiedsbescherming komt voort uit aanwijzing van een gebied als Ecologische Hoofdstructuur en belangrijk weidevogelgebied. Voor dergelijke gebieden geldt dat het natuurbelang prioriteit heeft. Voor de EHS geldt dat ontwikkelingen niet mogen leiden tot een significante vermindering van de oppervlakte, kwaliteit of samenhang van die gebieden. Daarnaast mogen de instandhouding en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van deze gebieden niet significant worden beperkt. In weidevogelgebieden mogen de ruimtelijke ingrepen geen negatieve effecten hebben op de broedende weidevogels. Anders dan bij gebieds- en soortbescherming is de status als EHS en belangrijk weidevogelgebied niet verankerd in de natuurwetgeving van de Rijksoverheid, maar opgenomen in de omgevingsvisie en -verordening van de provincie.

De Provincie Zuid-Holland maakt in haar Verordening Ruimte (2014) onderscheid tussen twee beschermingscategorieën. De EHS valt onder de eerste beschermingscategorie, belangrijke weidevogelgebieden vallen onder de tweede beschermingscategorie. In de Verordening is gesteld dat compensatie voor het verlies aan waarden voor een aantal gebiedscategorieën nodig is. Compensatie dient onder andere plaats te vinden bij ingrepen in belangrijk weidevogelgebied. Het compensatiebeleid is vastgelegd in de Beleidsregel Compensatie Natuur, Recreatie en Landschap Zuid-Holland (2013). Deze beleidsregel geeft aan dat het ‘Nee, tenzij’-regime van toepassing is bij ingrepen in de EHS (op het land) en in belangrijke weidevogelgebieden. Het ‘Nee, tenzij’ regime houdt in dat er geen ingrepen zijn toegestaan die de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied significant aantasten, tenzij er sprake is van een groot openbaar belang, er geen reële alternatieven zijn, de negatieve effecten zoveel mogelijk worden beperkt en de overblijvende effecten worden gecompenseerd.

2.2 Soortenbescherming

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is de Flora- en faunawet bepalend. Deze wet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast.

Deze bescherming is als volgt in de Flora- en faunawet opgenomen:

- het is verboden beschermde plantensoorten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (artikel 8);
- het is verboden beschermde diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (artikel 9), opzettelijk te verontrusten (artikel 10) en hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren (artikel 11).

2.2.1 Beschermingscategorieën

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

1. beschermingscategorie 1:
   een groot aantal beschermde soorten is in Nederland algemeen voorkomend. Op basis van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten uit de Flora- en faunawet mogen ruimtelijke ingrepen worden uitgevoerd die tot effect hebben dat de verblijfplaatsen van deze soorten worden aangetast;
2. beschermingscategorie 2:
   voor beschermde soorten die minder algemeen zijn en extra aandacht verdienen, kan een vrijstelling (behalve voor het opzettelijk verontrusten) verkregen worden als de initiatiefnemer een goedgekeurde gedragscode heeft. Indien dit niet het geval is dient voor deze categorie een ontheffing aangevraagd te worden.
   In een dergelijke gedragscode worden gedragslijnen aangegeven die men volgt om het schaden van beschermde soorten zo veel mogelijk te voorkomen. Ontheffing is, als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, voor deze soorten alleen nog nodig als werkzaamheden afwijkend van de gedragscode worden uitgevoerd;
3. beschermingscategorie 3:
   voor ongeveer honderd zeldzame soorten geldt géén vrijstelling als het gaat om ruimtelijke ingrepen. Ontheffingen voor deze groep soorten worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingrepen een in de wet genoemd belang dienen en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Deze uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten.

Als een ruimtelijke ingreep rechtstreeks kan leiden tot verstoring of vernietiging van bepaalde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Flora- en faunawet. Voor aantastingen van verblijfplaatsen en belangrijke (onderdelen van) leefgebieden van meer strikt beschermde soorten, is ontheffing ex. Artikel 75 van de Flora- en faunawet nodig van het ministerie van Economische Zaken.

2.2.2 Vogels

Alle nesten van inheemse vogelsoorten zijn streng beschermd tijdens het broedseizoen. Het betreft dan met name de actieve broedplaatsen en vaste verblijfplaatsen. Voor de meeste vogels loopt het broedseizoen van half maart tot half augustus. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

Nesten van een aantal vogelsoorten zijn zelfs jaarrond beschermd. Het betreft hier over het algemeen soorten die het gehele jaar gebruikmaken van hun nest, of niet in staat zijn om een eigen nest te bouwen. Er worden hierin 5 categorieën onderscheiden:

1 Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
2 Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop.

De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.

3 Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4 Vogels die jaar in jaar uit gebruikmaken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Er is naast bovenstaande vier categorieën ook nog een vijfde categorie. Van deze soorten zijn de nesten jaarrond beschermd als er in de omgeving onvoldoende alternatieven zijn:

5 Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

2.2.3 Zorgplicht

Verder geldt altijd artikel 2 van de Flora- en faunawet, een zorgplichtbepaling. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit houdt in dat voorafgaand aan sloop-, grond-, of bouwwerkzaamheden wordt gecontroleerd of dat negatieve gevolgen voor aanwezige soorten kunnen worden voorkomen door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht.

3 Quick scan flora en fauna

3.1 Onderzoeksmethode

De quick scan flora en fauna is gebaseerd op een biotoopinschatting door twee ecologen van SAB. Bij het opstellen van de quick scan flora en fauna is gebruikgemaakt van de meest recente verspreidingsgegevens van soorten uit de Nationale Databank Flora en Fauna (hierna: NDFF). Voor aanvullende visualisering van deze gegevens wordt gebruikgemaakt relevante literatuur. Bijlage 1 vermeldt de geraadpleegde bronnen.

Op 28 oktober 2015 hebben ecologen van SAB het plangebied en de directe omgeving verkend. Doel van deze veldverkenning was om een indruk te krijgen van de habitats ter plaatse en de geschiktheid voor de verschillende soortgroepen te beoordelen. Het veldbezoek heeft nadrukkelijk niet de status van een volledige veldinventarisatie. Het eenmalige veldbezoek geeft slechts een globaal beeld van aanwezige soorten en habitats op basis van een momentopname. Zowel het tijdstip (buiten de groeiperiode van planten en actieve periode van dieren) als het eenmalige karakter is hiervoor niet toereikend.

3.2 Gebiedsbescherming.

3.2.1 Natuurbeschermingswet 1998

Het plangebied ligt niet in een gebied dat in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 is aangewezen (zie navolgende afbeelding). In een straal van 3 kilometer bevindt zich echter wel een Natura 2000-gebied en een Beschermd Natuurmonument. Dit betreft het Natura 2000-gebied Lingedijk & Diefdijk, op een afstand van 1,7 kilometer ten oosten van het plangebied en het Beschermde Natuurmonument Niemandshoek op 1,2 kilometer ten westen van het plangebied.

In een straal van 25 kilometer bevinden zich daarnaast nog 11 Natura 2000-gebieden. Navolgende tabel geeft een overzicht van deze Natura 2000-gebieden voor wat betreft afstand, ligging en of zij onder de Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn zijn aangewezen.

Tabel met overzicht van Natura 2000-gebieden binnen een straal van 25 kilometer rondom het plangebied. De tweede kolom geeft aan of het Natura 2000-gebied aangewezen is als Habitatrichtlijngebied (HR), Vogelrichtlijngebied (VR) of als beiden (VHR). Als in deze kolom bij een gebied meerdere opties staan vermeld, zijn gedeeltes van het gebied als zodanig aangewezen.

	Natura 2000-gebied	VR, HR, VHR	Afstand [km]
1	Biesbosch	VHR	6,3
2	Boezems Kinderdijk	VR	19,8
3	Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	VR	20,1
4	Donkse Laagten	VR	12,0
5	Langstraat	HR	17,5
6	Lingedijk & Diefdijk	HR	1,7
7	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	HR	4,3
8	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	HR	21,3
9	Rijntakken deelgebied Uiterwaarden Waal	VR, VHR	19,3
10	Uiterwaarden Lek	HR	9,5
11	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	HR	23,4
12	Zouweboezem	HR, VHR	5,8

Binnen een straal van 25 kilometer zijn ook meerdere Beschermde Natuurmonumenten aanwezig. Onderstaande tabel geeft de namen van Beschermde Natuurmonumenten en de afstand tot het plangebied. In Bijlage 2 is de gebiedsbeschrijving van de verschillende Beschermde natuurmonumenten opgenomen.

Tabel met Beschermde natuurmonumenten in de omgeving van het plangebied.

	Natura 2000-gebied	Afstand [km]
1	Huys ten Donck	24,9
2	Niemandshoek	1,2
3	Oeverlanden Giessen	2,4
4	Smoutjesvlietlanden	6,3

3.2.1.1 *Natura 2000-gebieden*

Negatieve effecten van het plan op instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden zijn niet op voorhand uit te sluiten, bijvoorbeeld vanwege de stikstofemissie als gevolg van de realisatie van het bedrijventerrein. Daarnaast kan er ook sprake zijn van een verkeersaantrekkende werking van het plan als gevolg van de realisatie van de ontsluitingsweg naar het bedrijventerrein. Door deze verkeersaantrekkende werking en de toename in stikstofemissie als gevolg van het bedrijventerrein kan er in de nieuwe situatie mogelijk verzuring dan wel vermesting optreden door een verhoogde stikstofdepositie uit de lucht. In het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied zijn er habitattypen en habitatsoortensoorten die hier (zeer) gevoelig voor zijn zoals kalkmoerassen (H7230) en de kamsalamander (H1166). Mogelijk is ook nog sprake van andere verstoringen. Derhalve kan op voorhand niet worden uitgesloten dat het plan, gelet op de Instandhoudingsdoelstellingen voor het omliggende Natura 2000-gebied, de kwaliteit van de natuurlijke habitats van soorten kan verslechteren, of een verstoren effect kan hebben op soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Een nader onderzoek in de vorm van een Voortoets Natuurbeschermingswet 1998 is nodig om de effecten verder inzichtelijk te maken.

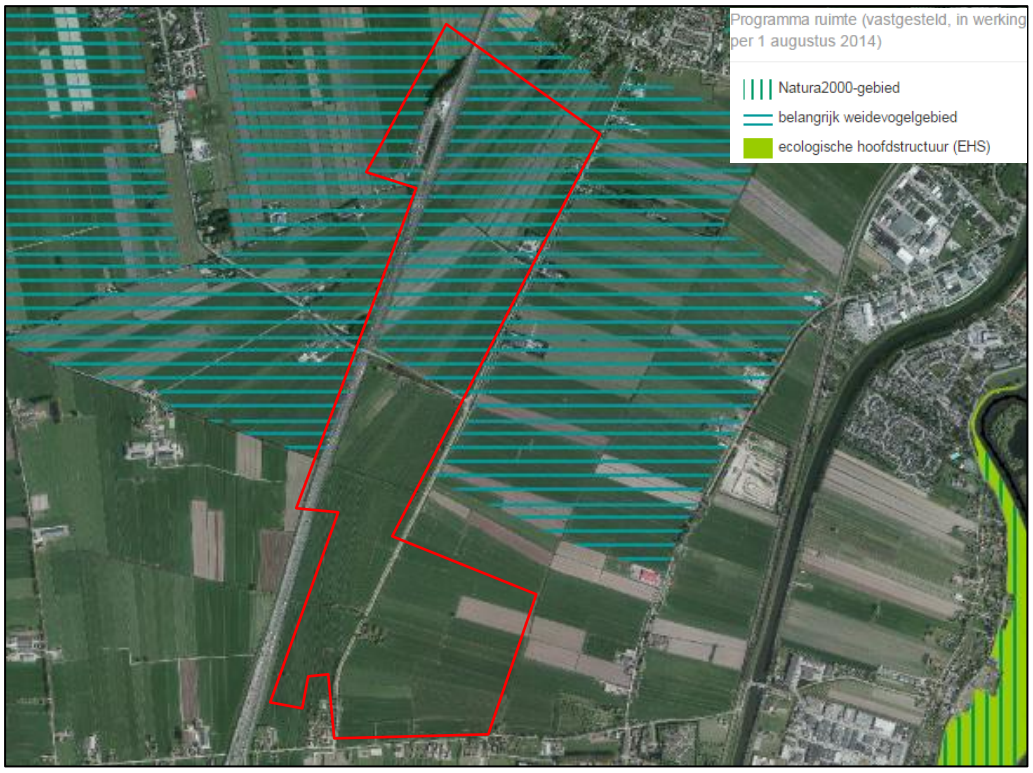
3.2.1.2 *Beschermde natuurmonumenten*

Volgens artikel 16 van de Nbw 1998 is het verboden handelingen te verrichten die schadelijk zijn voor het natuurschoon of voor de natuurwetenschappelijke betekenis van een beschermd natuurmonument. Hierbij staat de mogelijke aantasting van wezenlijke kenmerken centraal, die benoemd zijn in het aanwijzingsbesluit van het betreffende Beschermd natuurmonument.

Het dichtstbijzijnde Beschermde natuurmonument betreft Niemandshoek op een afstand van 1,2 kilometer. Dit Beschermd natuurmonument kenmerkt zich door een afwisseling van graslanden en bospercelen (gedeeltelijk hakhout en grienden). Het vochtige milieu zorgt voor een grote verscheidenheid aan planten- en insectensoorten. Vanwege aanwezigheid van hakhoutbosjes en grienden vinden veel zangvogels er een geschikte broedplaats.

Hakhoutbosjes werden in het verleden om de zoveel tijd (afhankelijk van de boomsoort) afgezet om het hout te gebruiken voor allerlei doeleinden. Grienden zijn hakhoutbosjes op nattere gronden van wilg. Beide stellen relatief weinig eisen aan de omgeving. Gezien de afstand tussen het plangebied en het Beschermd natuurmonument wordt met de voorgenomen plannen het natuurmonument niet ontsiert. De toename van stikstofdepositie zal geen effect hebben op het gebied. Gezien de omliggende intensief beheerde weilanden, zal ook de bodem van het Beschermde natuurmonument namelijk behoorlijk voedselrijk zijn. Een toename van stikstofdepositie zal vanwege de reeds voedselrijke bodem geen effect hebben op het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis van Beschermd natuurmonument Niemandshoek. Met de komst van onder andere het bedrijventerrein zullen de nu voorkomende planten- en insectensoorten niet verdwijnen. Ook zullen de zangvogels nog steeds geschikte broedplaatsen kunnen vinden in het hakhoutbos en de grienden.

Gezien de grote afstand van het plangebied tot de overige Beschermde natuurmonumenten en de tussenliggende elementen kan geconcludeerd worden dat van een negatief effect op het natuurschoon van de gebieden geen sprake is. Omdat het plangebied niet in deze Beschermde natuurmonumenten ligt, worden deze niet ontsiert. Van een negatief effect is daarom geen sprake.

Globale ligging van het plangebied (rood omkaderd) ten opzichte van Natura 2000-gebieden, de Ecologische Hoofdstructuur en belangrijk weidevogelgebied. Bron: Programma ruimte, 2014.

3.2.2 Ecologische Hoofdstructuur

Het plangebied ligt niet in de EHS. Het dichtstbijzijnde gedeelte van de EHS ligt op ongeveer 1,3 kilometer ten westen van het plangebied. Daarnaast bevindt zich tevens op 1,7 kilometer ten oosten van het plangebied een gedeelte van de EHS. Aangezien het plangebied niet in de EHS ligt, vormt de ligging van het plangebied ten opzichte van de EHS geen beperkingen voor de beoogde plannen. Vanwege de afstand, tussenliggende wegen en bestaande achtergrondverstoring zijn daarnaast geen negatieve effecten te verwachten op nabijgelegen EHS-gebieden.

3.2.3 Belangrijk weidevogelgebied

Het zoekgebied voor de ontsluitingsweg bevindt zich in een belangrijk weidevogelgebied. Door de realisatie van de ontsluitingsweg is er sprake van oppervlakteverlies van het belangrijke weidevogelgebied. Daarnaast kan er sprake zijn van negatieve effecten op weidevogels door een toename aan verkeer. Hierbij kan onder andere gedacht worden aan verstoring door geluid vanwege de verkeerstoename en verstoring door licht. Dit laatste kan optreden door het plaatsen van lantaarnpalen en door een toename van autokoplampen. Daarnaast kunnen er ook externe effecten van Bedrijventerrein Groote Haar optreden. Aangezien er voor wat betreft de nieuwe ontsluitingsweg een ingreep in een belangrijk weidegebied zal plaatsvinden en negatieve effecten op weidevogels niet uit te sluiten zijn, is het noodzakelijk om een ‘Nee, tenzij’-toets uit te voeren. Deze toets moet uitwijzen of de beoogde ontwikkelingen de wezenlijke kenmerken en waarden van het belangrijke weidevogelgebied significant aantasten. Mocht uit deze toets blijken dat dit aan de orde is, dan dient mogelijk een compensatieplan opgesteld te worden. Het plan zal vervolgens voorafgaand aan de ingreep aan het bevoegd gezag ter accordering moeten worden voorgelegd. Het compensatieplan

dient aan verschillende voorwaarden te voldoen, hierbij wordt verwezen naar de Beleidsregel Compensatie Natuur, Recreatie en Landschap Zuid-Holland (2013).

3.3 Soortenbescherming

In het kader van de Flora- en faunawet moet worden getoetst of ter plaatse van de ruimtelijke ingrepen sprake is of kan zijn van negatieve effecten op beschermde planten en dieren. De beoogde ontwikkelingen kunnen biotoopverlies of verstoring (indirect biotoopverlies) tot gevolg hebben. In deze paragraaf zal enkel ingegaan worden op strikt beschermde soorten (beschermingscategorie 2 en 3) aangezien hiervoor geen algehele vrijstelling geldt voor ruimtelijke ingrepen.

3.3.1 Vaatplanten

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF komen in de buurt van het plangebied de strikt beschermde vaatplanten rapunzelklokje (*Campanula rapunculus*) en veldsalie (*Salvia pratensis*) voor.

De biotoop van veldsalie bestaat vooral uit rivierbegeleidend stroomdalgrasland, maar de soort komt ook voor in kalkgrasland en kalkrijk glanshaver-hooiland. De soort vereist een voedselarme tot matig voedselrijke, kalkrijke grond en groeit zowel op slibhoudend zand als zandige klei. Het plangebied bestaat grotendeels uit (bemest) grasland, waarbij geen sprake is van rivierbegeleidend stroomdalgrasland of kalkrijk glanshaver-hooiland. Veldsalie wordt derhalve niet in het plangebied verwacht.

De biotoop van het rapunzelklokje bestaat uit het ruige glanshavertype, waar de soort sterk gebonden is aan winterdijken. Rapunzelklokje kan ook in bermen, aan bosranden en langs spoorwegen voorkomen en groeit op een voedselrijke, vochtige, kalkhoudende en grazige grond met een hoog gehalte aan organische stof. Het plangebied bestaat grotendeels uit (bemest) grasland, waarbij geen sprake is van ruig glanshavertype met winterdijken of bosranden en bermen met een hoog gehalte aan organische stof. Daarnaast is het rapunzelklokje volgens de meest recente (<3 jaar) verspreidingsgegevens van de NDFF niet in het plangebied waargenomen. Rapunzelklokje wordt derhalve niet in het plangebied verwacht.

Tijdens het veldbezoek zijn onder andere de volgende soorten waargenomen: scherpe boterbloem (*Ranunculus acris*), paardenbloem (*Taraxacum officinale*), ridderzuring (*Rumex obtusifolius*), witte klaver (*Trifolium repens*) en kleine brandnetel (*Urtica urens*). Aangezien deze soorten niet aanvullend zijn beschermd vormt de aanwezigheid van deze soorten geen belemmering voor het uitvoeren van de geplande ruimtelijke ontwikkeling.

3.3.2 Grondgebonden zoogdieren

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF komen de das (*Meles meles*) en de bever (*Castor fiber*) in de buurt van het plangebied voor.

De biotoop van de bever bestaat uit moerassen, beken, rivieren en meren. De soort komt voornamelijk voor in overgangsgebieden tussen land en water. Een belangrijk element is de aanwezigheid van bos op de oever, voornamelijk bomen als wilg en es

zijn gewild. In het plangebied zijn geen grote wateren, zoals rivieren, meren, en moerassen, aanwezig. De aanwezigheid van de bever in het plangebied is derhalve uitgesloten.

De biotoop van de das bestaat vooral uit kleinschalig akker- en weidelandschap met verruigde elementen in de vorm van bosjes, heggen en houtwallen. Belangrijk hierbij zijn een groot voedselaanbod, weinig verstoring en genoeg dekking. Het plangebied bestaat uit een open agrarisch landschap, waarvan het grootste gedeelte wordt gevormd door weilanden. Voor de das is er nauwelijks beschutting in het gebied in de vorm van houtwallen, bosjes, heggen of andere ruigten. Vaak komt de soort voor bij plekken waar zowel hooggelegen als laaggelegen gelegen gronden dicht bij elkaar liggen. Van een dergelijke plek is in het plangebied geen sprake. Tevens zijn er geen plekken met goed vergraafbaar zand in het plangebied aanwezig. Vanwege het ontbreken van een geschikt biotoop met voldoende beschutting wordt de das niet in het plangebied verwacht.

3.3.3 Vleermuizen

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF komen de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), de laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), de meervleermuis (*Myotis dasycneme*), de rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*), de gewone grootoorvleermuis (*plecotus auritus*), de watervleermuis (*Myotis daubentonii*) en de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) in de buurt van het plangebied voor. Alle vleermuissoorten, alsmede hun verblijfplaatsen, essentiële foerageergebieden en vliegroutes zijn strikt beschermd volgens de Flora- en faunawet.

Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouwbewonende soorten zoals gewone dwergvleermuis en boombewonende soorten als rosse vleermuis en watervleermuis Daarnaast bestaan soorten die van beide elementen gebruikmaken. Daarbij is ook onderscheid te maken in zomer- en winterverblijfplaatsen van de verschillende soorten. Sommige soorten zoals de gewone dwergvleermuis verblijven het gehele jaar in gebouwen (spouwmuren, achter gevelbetimmeringen, etc.). Andere soorten als de rosse vleermuis verblijven jaarrond in bomen (in holten, holen en achter loshangend schors). De watervleermuis overwintert echter weer in bunkers, grotten en kelders en verblijft in de zomerperiode in boomholten.

<u>*Gebouwbewonende vleermuissoorten*</u>
Gebouwbewonende vleermuizen hebben hun verblijfplaats achter gevelbetimmering, in spouwmuren, achter dakbeschot en in schoorstenen. In het plangebied zijn drie gebouwen aanwezig. Dit betreft een gebouw aan de oostkant van de Hoogbloklandseweg (waar bedrijventerrein de Groote Haar is beoogd) en twee woningen aan de westkant van de Hoogbloklandseweg (in het zoekgebied van de nieuwe ontsluitingsweg). De beide woningen in het zoekgebied van de nieuwe ontsluitingsweg blijven behouden, de bedrijfswoning in het zuiden van het plangebied wordt echter geamoveerd. Dit gebouw is van buiten geïnspecteerd op de aanwezigheid van geschikte kieren en spleten. Aan de buitenzijde van het gebouw is op een paar plekken gevelbetimmering aanwezig. Daarnaast bevinden zich luiken voor de ramen (zie navolgende afbeelding).

Bedrijfswoning met gevelbetimmering (links) en luiken voor de ramen (rechts).

Vleermuizen kunnen een verblijfplaats in een kleine spleet of kier tussen de gevelbetimmering of achter de luiken hebben. Rondom het gebouw bevinden zich bomen, derhalve zijn er direct naast het gebouw foerageermogelijkheden. Foerageergebied in de omgeving van een potentiele verblijfplaats vergroot aanzienlijk de kans dat een verblijfplaats ook daadwerkelijk door vleermuizen in gebruik is. Vanwege de mogelijk geschikte verblijfplaatsen en de foerageerplekken in de nabijheid, kan de aanwezigheid van verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen niet op voorhand worden uitgesloten. Door de sloop van de bebouwing vindt er mogelijk aantasting plaats van verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen. Er is dan mogelijk sprake van overtreding van de Flora- en faunawet. Om met zekerheid vast te kunnen stellen of in het gebouw verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuissoorten aanwezig zijn, wordt nader onderzoek naar deze soorten noodzakelijk geacht.

Boombewonende vleermuissoorten

Boombewonende soorten worden gevonden in holten en spleten in bomen en achter loshangend schors. Bomen dienen hiervoor een minimale diameter van 30 centimeter te hebben. Zo hebben vleermuizen genoeg ruimte in de boom. Vanaf deze diameter maken spechten ook holen in bomen, waarvan vleermuizen gebruik kunnen maken. Ook moeten de bomen dermate oud zijn, dat holtes door rotting ontstaan.

Het plangebied bestaat grotendeels uit grasland, waarbij de aanwezige bomen voornamelijk gecentreerd zijn langs de wegen (Hoogbloklandseweg, Haarweg en de Groeneweg) en rond de bedrijfswoning aan de oostkant van de Hoogbloklandseweg. De bomen in het plangebied zijn geïnspecteerd op mogelijke holtes en spleten. Enkele bomen bevatten holtes, spleten of loszittend schors. Dit betreft met name de wilgen langs de Groeneweg en twee bomen rond de bedrijfswoning (zie navolgende afbeelding).

Bomen langs de Groeneweg. Linksboven: holtes in een oude wilg. Rechtsboven: wilgen langs Groeneweg. Linksonder: ruimte achter schors in één van de bomen rond de bedrijfswoning. Rechtsonder: boom met spleet in één van de bomen rond de bedrijfswoning.

De meeste aangetroffen holtes in het plangebied zijn nog niet ver genoeg ingerot om vleermuizen een geschikte verblijfplaats te bieden. De wilgen langs de Groeneweg bevatten echter wel holtes die groot genoeg zijn voor vleermuizen om in te kruipen. In de bomen rond de bedrijfswoning zijn daarnaast spleten en loszittend schors gevonden, waar vleermuizen mogelijk achter zouden kunnen kruipen. Op voorhand is de aanwezigheid van verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen niet in het plangebied uit te sluiten. Door de kap van de bomen naast de bedrijfswoning, en de mogelijke kap van enkele bomen langs de Groeneweg als gevolg van de realisatie van de ontsluitingsweg, vindt er mogelijk aantasting plaats van verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen. Er is dan mogelijk sprake van overtreding van de Flora- en faunawet. Om met zekerheid vast te kunnen stellen of in de bomen in het plangebied verblijfplaatsen van boombewonende vleermuissoorten aanwezig zijn, wordt nader onderzoek naar deze soorten noodzakelijk geacht.

Essentieel foerageergebied en essentiële vliegroutes

Alle in Nederland voorkomende vleermuizen leven van insecten. Zij foerageren daarom op plaatsen waar veel insecten aanwezig zijn. Voorbeelden van veel voorkomende foerageergebieden zijn openingen op kruinhoogte tussen bomen, boven water en in de luwte van dijken. Als een dergelijk foerageergebied door tientallen of honderden vleermuizen wordt gebruikt, kan gesproken worden van een essentieel foerageergebied. Als een dergelijk foerageergebied verloren zou gaan, zou de voedselvoorziening van een grote hoeveelheid vleermuizen verdwijnen. Dit kan een groot negatief effect op de vleermuizenpopulatie in het gebied hebben. Daarom zijn dergelijke gebieden strikt beschermd.

Om zich van hun verblijfplaatsen naar hun foerageergebied te verplaatsen wordt door een aantal soorten steeds dezelfde lijnvormige elementen gebruikt. Bijvoorbeeld de gewone dwergvleermuis gebruikt vaak bomenrijen waaraan het zich kan oriënteren. Als een dergelijke route verdwijnt of onderbroken wordt, vervalt deze mogelijkheid om van verblijfplaats naar foerageergebied te komen. Vleermuizen moeten dan een alternatieve route zoeken. Als dit niet mogelijk is en als de vliegroute door veel vleermuizen wordt gebruikt, kan dit een groot negatief effect op de vleermuizenpopulatie in het gebied hebben. Daarom zijn dergelijke vliegroutes strikt beschermd.

Het plangebied bestaat grotendeels uit grasland in open poldergebied, waarbij de aanwezige bomen voornamelijk gecentreerd zijn langs de wegen (Hoogbloklandseweg, Haarweg en de Groeneweg) en rond de bedrijfswoning aan de oostkant van de Hoogbloklandseweg. Het open landbouwgebied is niet geschikt voor vleermuizen om te foerageren omdat bomen hier ontbreken en vleermuizen hier nergens in de luwte kunnen foerageren. Een deel van het plangebied kan echter wel een geschikt foerageergebied voor vleermuizen vormen en tevens worden gebruikt als vliegroute. Dit betreft met name de bomenrijen van de Hoogbloklandseweg, de Groeneweg en de bomen rond de bedrijfswoning aan de oostkant van de Hoogbloklandseweg. Doordat de rest van het plangebied zo open is, kunnen deze groene elementen belangrijk zijn voor vleermuizen als foerageergebied en als vliegroute.

In de nieuwe situatie zal de bedrijfswoning geamoveerd zijn en de bomen op dit terrein gekapt. Ook in het noorden van het plangebied, rond de op- en afrit van de nieuwe ontsluitingsweg, worden mogelijk bomen gekapt. De bomenrij van de Haarweg blijft in de nieuwe situatie onveranderd en de bomenrij van de Groeneweg en de Hoogbloklandseweg blijven in de nieuwe situatie grotendeels behouden. In de nieuwe situatie worden de twee laatstgenoemde wegen echter wel doorkruist. Voor wat betreft de Groeneweg geldt dat deze wordt doorkruist door de nieuwe ontsluitingsweg. Voor wat betreft de Hoogbloklandseweg geldt dat deze is verlegd of dat deze via (minimaal) twee aansluitingen een verbinding vormt op de infrastructuur van het bedrijventerrein. Dit heeft een (mogelijke) kap van bomen tot gevolg en veroorzaakt daardoor een onderbreking van een mogelijke vliegroute van vleermuizen. Daarnaast kunnen windturbines een negatief effect hebben op vliegende en foeragerende vleermuizen.

Daar komt bij dat er in het plangebied in de nieuwe situatie sprake zal zijn van een toename aan kunstmatige verlichting. In de nieuwe situatie is het plangebied namelijk haast volledig donker, door de afwezigheid van lantaarnpalen en andere verlichting. In de nieuwe situatie is er een bedrijventerrein in het zuiden van het plangebied gevestigd, waardoor er ook ’s avonds sprake zal zijn van een toename in licht (door eventuele lantaarnpalen, lampen en lichten die ’s avonds blijven branden). Vleermuizen zijn gevoelig voor kunstmatige verlichting, die ervoor kan zorgen dat vleermuizen een gebied mijden. Een vliegroute kan daardoor ongeschikt worden, waardoor een foerageergebied onbereikbaar kan worden. Ook kan verlichting het gedrag van insecten veranderen, wat ook effect op vleermuizen kan hebben.

Op voorhand kan niet worden uitgesloten of er zich een essentieel foerageergebied of een essentiële vliegroute in het plangebied bevindt. Door de openheid van het landschap kunnen de geringe landschapselementen in de vorm van bomen(rijen) juist van groot belang zijn voor de lokale vleermuispopulatie. Een nader onderzoek naar vlieg-

routes en foerageergebied is nodig om te bepalen wat voor functies het plangebied voor de lokale vleermuispopulatie vervult. In dit plan zal ook nader worden bepaald wat de effecten van de beoogde ontwikkelingen op de vleermuizen in het plangebied hebben.

3.3.4 Vogels

Vogelsoorten met niet jaarrond beschermde nesten

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied soorten met niet jaarrond beschermde nesten aangetroffen als pimpelmees (*Parus caeruleus*), kauw (*Corvus monedula*), ekster (*Pica pica*), wilde eend (*Anas platyrhynchos*), kleine bonte specht (*Dendrocopos minor*), zwarte kraai (*Corvus corone*), koolmees (*Parus major*), meerkoet (*Fulica atra*), grote zilverreiger (*Casmerodius albus*), blauwe reiger (*Ardea cinerea*), knobbelzwaan (*Cygnus olor*) en tureluur (*Tringa totanus*). Dergelijke soorten kunnen mogelijk in het plangebied tot broeden komen. Tijdens het broeden zijn alle vogels strikt beschermd. Om te voorkomen dat door de geplande werkzaamheden broedende vogels verstoord worden, adviseren wij om de werkzaamheden buiten de broedperiode (half maart tot half augustus) te starten. Als vogels op zoek gaan naar een geschikte broedlocatie en merken dat het plangebied en de directe omgeving te verstorend is, zullen ze een andere locatie zoeken. Daarnaast kan ook in de broedperiode gestart worden met de werkzaamheden. Dan dient aantoonbaar te worden vastgesteld door een expert op het gebied van vogels dat geen broedende vogels in het plangebied aanwezig zijn. Als buiten de broedperiode nog een broedende vogel wordt aangetroffen, is ook deze beschermd en dienen de werkzaamheden ter plaatse gestaakt te worden. Er dient vervolgens contact met een ecoloog te worden opgenomen om de situatie te bespreken en een passende oplossing te vinden.

Weidevogels

In het plangebied wordt voor wat betreft weidevogels een onderscheid gemaakt tussen het gedeelte van het gebied dat is aangewezen als belangrijk weidevogelgebied (het gebied ten noorden van het plangebied) en het overige plangebied ten zuiden van de Groeneweg, welke deze status niet heeft. Voor het gedeelte van het plangebied wat is aangewezen als belangrijk weidevogelgebied wordt verwezen naar Hoofdstuk 3.2.3 van dit rapport. De geschiktheid voor weidevogels van het deel van het plangebied ten zuiden van de Groeneweg wordt in deze paragraaf besproken.

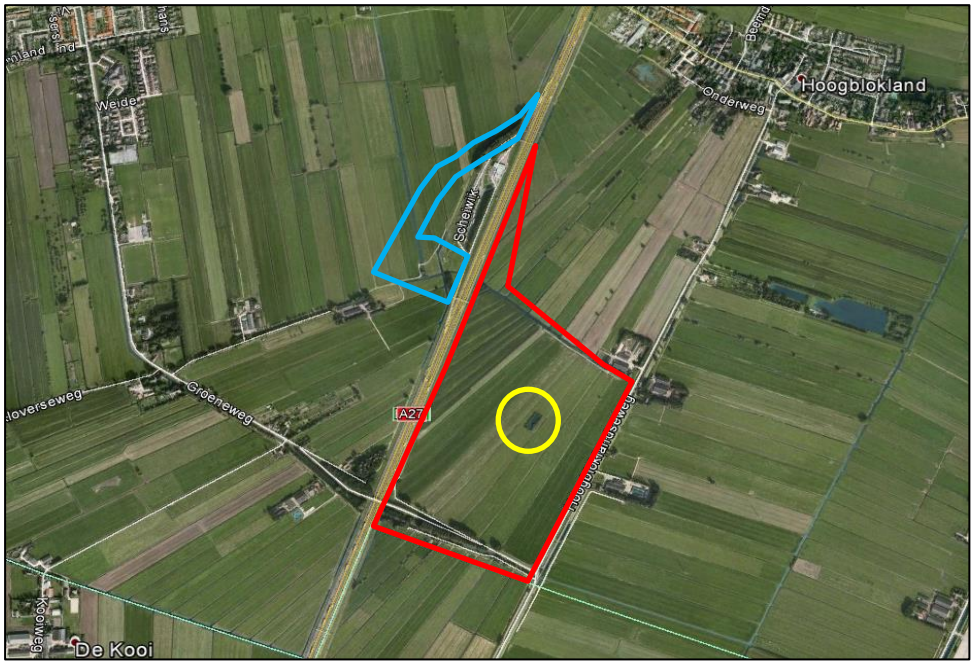
Gezien de openheid van het landschap kan het plangebied mogelijk geschikt zijn voor weidevogels. Belangrijke elementen van een weidevogelgebied zijn een oppervlakte van ten minste 170 – 250 ha, openheid en rust. Een vuistregel is dat een open ruimte in ieder geval 100 ha moet zijn wil een gebied voor weidevogels aantrekkelijk zijn. Weidevogels mijden locaties met veel menselijke activiteit en geluid (zoals erven en wegen). De verstoringsafstanden van weidevogels verschillen van soort tot soort. Als vuistregel wordt een verstoringsafstand van 100 meter genoemd voor een secundaire weg (provinciale en gemeentelijke weg) en tevens 100 meter voor een hoogspanningsleiding. Door de realisatie van een bedrijventerrein, een ontsluitingsweg en windturbines is er sprake van oppervlakteverlies van het leefgebied van weidevogels. Tevens is er sprake van een toename in verstoring door licht en geluid.

In de huidige situatie is het zuidelijke deel van het plangebied vanwege de nabije ligging van de A27 en wegen zoals de Haarweg en de Hoogbloklandseweg (en de daar-

langs gelegen bomen) geen optimaal weidevogelgebied. Door de openheid van het landschap en de nabije ligging van een beschermd weidevogelgebied is het echter goed mogelijk dat weidevogels van dit deel van het plangebied gebruik maken. Uit het veldbezoek, eerder onderzoek (Grontmij, 2007) en uit verspreidingsgegevens van de NDFF is daarnaast bekend dat er een aantal weidevogels in de omgeving voorkomen, zoals de tureluur, grutto en patrijs. Alle drie zijn Rode Lijst-soorten. Het aantal weidevogels in Nederland neemt (sterk) af, voornamelijk in agrarisch gebied. Het plan heeft daardoor een negatief effect op de lokaal voorkomende weidevogels. Echter, aangezien dit deel van het plangebied niet is aangewezen als belangrijk weidevogelgebied, gelden er hiervoor geen beperkingen vanuit wet- en regelgeving. Wel dient ter alle tijden rekening te worden gehouden met broedende vogels. Alle nesten van inheemse vogelsoorten zijn streng beschermd tijdens het broedseizoen. Het betreft dan met name de actieve broedplaatsen en vaste verblijfplaatsen. Voor de meeste weidevogels loopt het broedseizoen van half maart tot 1 juli, dit kan echter van soort tot soort varieren.

<u>Eendenkooi</u>

In het noorden van het plangebied is een eendenkooi gelegen (zie navolgende kaart voor de locatie). Bij een functionerende eendenkooi geldt het afpalingsrecht, kortweg het verbod om binnen de gestelde afpalingskring activiteiten te verrichten die de eenden kunnen verstoren. Deze bescherming houdt in dat er in een straal van 1130 meter (de zogenaamde afpalingskring) rond het midden van de kooi geen lawaai mag worden gemaakt. Waar het recht van afpaling nog van kracht is, hebben eendenkooien door de aanwezigheid van dit omvangrijke rustgebied nog steeds een bijzondere waarde.

Globale ligging van de eendenkooi (geel omkaderd) in het noorden van het plangebied.

In artikel 59 van de Flora- en Faunawet is gesteld dat:
“Het is ieder ander dan de kooiker van een geregistreerde eendenkooi of degene die handelt met toestemming van die kooiker, verboden binnen de afpalingskring van die kooi handelingen te verrichten waardoor eenden binnen de afpalingskring kunnen

worden verontrust". Het betreffende verbod geldt niet voor zover op 1 april 1977 een recht op afpaling niet bestond.

De eendenkooi in het plangebied is echter niet geregistreerd. Bij ongeregistreerde eendenkooien of een geregistreerde eendenkooi van vóór 1977, geldt geen verbod op ruimtelijke ontwikkelingen binnen de afpalingskring. De ligging van de ongeregistreerde eendenkooi in het plangebied heeft derhalve geen gevolgen voor de beoogde plannen.

Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF komt een aantal jaarrond beschermde vogelsoorten in de buurt van het plangebied voor. Het betreft de soorten boomvalk (*Falco subbuteo*), buizerd (*Buteo buteo*), gierzwaluw (*Apus apus*), grote gele kwikstaart (*Motacilla cinerea*), havik (*Accipiter gentilis*), huismus (*Passer domesticus*), kerkuil (*Tyto alba*), ooievaar (*Ciconia ciconia*), ransuil (*Asio otus*), roek (*Corvus frugilegus*), slechtvalk (*Falco peregrinus*), sperwer (*Accipiter nisus*), steenuil (*Athene noctua*), wespendief (*Pernis apivorus*) en zwarte wouw (*Milvus migrans*).

Het plangebied kan mogelijk onderdeel zijn van de (broed)biotoop van een aantal strikt beschermde vogelsoorten. Hieronder wordt in meer detail beschreven in welke mate het gebied geschikt kan zijn voor betreffende soorten.

Roofvogels

Het is waarschijnlijk dat het plangebied dienst doet als foerageergebied van enkele roofvogels zoals de buizerd en torenvalk. Enkel de torenvalk is tijdens het veldbezoek in het plangebied waargenomen. Deze vogel was aan het jagen boven de weilanden in het noordoosten van het plangebied. De biotoop van de torenvalk bestaat uit agrarisch of open natuurlandschap waar enkele hoge bomen of uitkijkpunten aanwezig zijn. De torenvalk maakt zelf geen nest, maar broedt in nestkasten, oude nesten van kraaien of op hoge gebouwen. Ook buizerds maken veelvuldig gebruik van oude kraaiennesten als broedplek. In het noordwesten van het plangebied is er in een boom ten noorden van het tankstation (zie navolgende kaart) een groot nest (zie navolgende afbeelding) aangetroffen, die door een torenvalk of een buizerd in gebruik zou kunnen zijn. Een verdiepend onderzoek kan uitsluitsel geven of de buizerd of havik in betreffende boom broeden en kan verder in kaart brengen waar en voor welke functies (bijvoorbeeld voortplanting) roofvogels het gebied gebruiken.

Links: groot nest in de vork van een boom. Rechts: globale ligging van de boom waar het nest is waargenomen.

Het is op dit moment nog niet geheel duidelijk of de bomenrij intact wordt gehouden aangezien het bestemmingsplan nog niet is vastgesteld. Wel is duidelijk dat, als de bomenrij intact blijft, de ontsluitingsweg vlak naast de bomenrij wordt gerealiseerd. Dit kan verstorend werken op broedende roofvogels, gezien de buizerd een verstoringsafstand van minimaal 75 meter heeft. In de huidige situatie is er ook sprake van verstoring door de nabije ligging van de A27. Echter, met de komst van de ontsluitingsweg zal de verstoring verder toenemen, waardoor het nest mogelijk ongeschikt wordt als broedlocatie. Derhalve is het advies om het nest in de broedperiode nader te onderzoeken.

Ransuil, kerkuil en steenuil

Steenuilen jagen vaak op plekken waar lange en korte vegetatie elkaar afwisselen, zoals in weiden en (moes)tuinen. De soort komt vaak voor in halfopen landschappen, zoals graslanden en ander agrarisch gebied en broedt vaak in knotwilgen, boerenschuren en konijnenholen. De biotoop van de ransuil bestaat uit bos, cultuurlandschap en het platteland. Ze zoeken hun voedsel in een omgeving met voldoende bosjes, houtwallen en dichte hagen en broeden vaak in oude nesten van roofvogels. Kerkuilen jagen voornamelijk op veld- en spitsmuizen en komen vaak voor in halfopen tot open grasland, met heggen en verspreide bosjes. De kerkuil broedt meestal in verlaten gebouwen in afgelegen gebied.

Het plangebied bestaat voornamelijk uit een agrarisch polderlandschap met grasland en tussenliggende sloten. Daarnaast staan er langs het water van de Groeneweg verschillende wilgen, een landschapselement die vooral door de steenuil wordt gebruikt. Rond de bomen in het plangebied zijn echter geen sporen (zoals braakballen) van uilen aangetroffen. Het landschap is daarnaast zeer open, terwijl uilen over het algemeen het best gedijen in een kleinschalig landschap met verspreide bosjes, hagen en houtwallen. Het plangebied bestaat niet uit een dergelijk landschap. Daarnaast zijn er volgens de meest recente (<3 jaar) verspreidingsgegevens van de NDFF geen ransuilen, kerkuilen en steenuilen in het plangebied waargenomen. De betreffende uilensoorten worden vanwege de openheid van het landschap en het ontbreken van hagen, ruigtes en recente waarnemingen niet in het plangebied verwacht.

Gierzwaluw en huismus

Gierzwaluwen en huismussen broeden in kieren en spleten van bebouwing, huismussen broeden tevens vaak onder (ronde) dakpannen. In het plangebied zijn drie gebouwen aanwezig. Dit betreft een gebouw aan de oostkant van de Hoogbloklandseweg (waar bedrijventerrein de Groote Haar is beoogd) en twee woningen aan de westkant van de Hoogbloklandseweg (in het zoekgebied van de nieuwe ontsluitingsweg). De beide woningen in het zoekgebied van de nieuwe ontsluitingsweg blijven behouden, de bedrijfswoning in het zuiden van het plangebied wordt echter geamoveerd. Dit gebouw is onderzocht op de aanwezigheid van geschikte kieren en spleten in muren en onder dakpannen voor huismussen en gierzwaluwen. Het betreffende gebouw vormt echter geen geschikte verblijfplaats voor gierzwaluwen en huismussen vanwege het ontbreken van ronde dakpannen en geschikte kieren. De huismus en gierzwaluw worden derhalve niet in het plangebied verwacht.

Roek

In het noordwesten van het plangebied zijn er in de populieren ten noorden van het tankstation (zie navolgende kaart) 5 nesten aangetroffen die sterk op roekennesten lijken. Roeken zijn echte koloniebroeders die nesten bouwen in de toppen van hoge bomen. De biotoop van de roek bestaat voornamelijk uit akkers, kleinschalige weiden en uitgestrekte weilanden. Aangezien het plangebied grotendeels uit weilanden bestaat, kan het een geschikt biotoop voor de roek vormen. Het gebied met daarop het tankstation en de bomenrij vormt in de nieuwe situatie de plek voor de op- en afrit van de te ontwikkelen ontsluitingsweg. Het is op dit moment nog niet geheel duidelijk of de bomenrij intact wordt gehouden aangezien het bestemmingsplan nog niet is vastgesteld. Derhalve is het advies om de nesten in de broedperiode nader te onderzoeken.

Links: vogelnesten in populieren. Rechts: Ligging van de bomenrij waar de mogelijke roekennesten zijn aangetroffen.

Andere vogels met jaarrond beschermde nesten

Andere jaarrond beschermde vogelsoorten maken hun nesten op hoge gebouwen (slechtvalk), langs stromende beken (grote gele kwikstaart) of op speciale nestpalen (ooievaar). Deze elementen zijn niet in het plangebied aanwezig, nesten van deze jaarrond beschermde vogelsoorten zijn derhalve niet in het plangebied te verwachten.

3.3.5 Reptielen

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF komt de ringslang (*Natrix natrix*) in de buurt van het plangebied voor.

De ringslang laat zich, in tegenstelling tot de meeste andere reptielen, ook in meer stedelijk gebied zien. De soort is sterk gebonden aan waterrijke gebieden met natuurlijke oevers en komt vooral voor ten noorden van de grote rivieren, in laagveengebieden, natte heideterreinen en waterrijke zandgronden. Een dergelijk biotoop is niet in het plangebied aanwezig, gezien het plangebied grotendeels uit intensief beheerde weilanden met tussengelegen steile poldersloten bestaat. Ook zijn in het plangebied geen broeihopen, composthopen of mestvaalten aanwezig die de soort kan gebruiken voor de eierafzet. Volgens de meest recente (<3 jaar) verspreidingsgegevens van de NDFF zijn er tevens geen ringslangen in de omgeving van het plangebied waargenomen. Ook tijdens eerdere soortgerichte onderzoeken (Grontmij, 2007; ATKB, 2010) is de ringslang niet in de omgeving van het plangebied aangetroffen. De ringslang is derhalve niet in het plangebied te verwachten.

Andere reptielen komen voornamelijk voor in overgangsvegetaties van bijvoorbeeld bos naar heide. Een dergelijk leefgebied is in het plangebied niet aanwezig.

3.3.6 Amfibieën

Strikt beschermde soorten
Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF komen de rugstreeppad (*Bufo calamita*), de heikikker (*Rana arvalis*) en kamsalamander (*Triturus cristatus*) in de buurt van het plangebied voor.

De rugstreeppad is een bewoner van zandige terreinen met een hoge dynamiek. Deze soort is een echte pionier die zich ingraaft in kaal braakliggend terrein en haar eitjes legt in ondiepe kale poeltjes. Het plangebied bestaat grotendeels uit weilanden met tussengelegen poldersloten. Van goed vergraafbaar zand is in het plangebied geen sprake, maar ondiepe poeltjes kunnen op het terrein gemakkelijk ontstaan (door bijvoorbeeld tractor- of autosporen waar regenwater in blijft staan). Het plangebied zal met name een geschikt leefgebied voor de rugstreeppad vormen wanneer het terrein bouwrijp wordt gemaakt. De soort is in staat om kilometers te trekken om nieuwe leefgebieden te bereiken en zou het plangebied derhalve kunnen koloniseren wanneer het bouwrijp is. Volgens de meest recente (<3 jaar) verspreidingsgegevens van de NDFF zijn er daarnaast verschillende waarnemingen van de rugstreeppad in het plangebied en in de omgeving van het plangebied gedaan. Vanwege de mogelijk geschikte leefomgeving in de huidige situatie, de (zeer) geschikte leefomgeving in een later stadium (bouwrijp terrein) en vanwege de recente waarnemingen in het plangebied, kan de rugstreeppad in de huidige en toekomstige situatie niet op voorhand worden uitgesloten. Derhalve wordt een nader onderzoek naar deze soort geadviseerd.

De kamsalamander heeft een voorkeur voor kleinschalige landschappen met heggen, struwelen en bospercelen. Voor de voortplanting is de soort afhankelijk van matig voedselrijk tot voedselrijk water en een goed ontwikkelde onderwatervegetatie. In het plangebied bevinden zich sloten met helder water en (in kleine mate) onderwatervegetatie. In veel sloten is daarnaast kroos aangetroffen, wat duidt op voedselrijk water. Het plangebied bestaat echter uit een open agrarisch gebied en bevat nauwelijks heggen, struwelen en bospercelen. Hierdoor vormt het plangebied waarschijnlijk geen geschikte leefomgeving voor de kamsalamander. Daarnaast zijn er volgens de meest recente (<3 jaar) verspreidingsgegevens van de NDFF geen kamsalamanders in het plangebied waargenomen. Ook in eerdere natuuronderzoeken (ATKB, 2010; Grontmij, 2007) zijn geen waarnemingen van de kamsalamander in het plangebied gedaan. Deze soort wordt derhalve niet in het plangebied verwacht.

De biotoop van de heikikker bestaat uit heide, hoogveen, laagveen, halfnatuurlijk grasland, bos en struweel. Heidevennen en wateren op hoog- en laagveen zijn de belangrijkste voortplantingswateren. Belangrijke kenmerken van de leefomgeving van de heikikker zijn een schraal, ietwat ruig en vochtig terrein. Aangezien het plangebied grotendeels uit intensief beheerd grasland bestaat en er van heide, veengebied of een terrein met bos en struweel geen sprake is, vormt het plangebied geen optimale leefomgeving voor de heikikker. Echter, in 2010 (ATKB, 2010) zijn er waarnemingen van de heikikker in en net buiten het plangebied gedaan. Dit betrof een langs de Haarweg gevangen mannetje en een paartje heikikkers in de voortplantingstijd. Aangezien de heikikker in 2010 in het plangebied is aangetroffen, en het plangebied destijds in dezelfde mate geschikt was voor de heikikker, kan deze soort in de huidige situatie niet

op voorhand in het plangebied worden uitgesloten. Derhalve wordt een nader onderzoek naar deze soort geadviseerd.

Aangezien er in de nieuwe situatie een bedrijventerrein is ontwikkeld en hier sloten voor gedempt worden, vindt er mogelijk verstoring en/of aantasting van de rugstreeppad en de heikikker plaats. Hierdoor kan er mogelijk sprake zijn van een overtreding van de Flora- en faunawet. Om na te gaan of de betreffende soorten in de huidige situatie gebruik maakt van het plangebied en om vast te stellen of het plan een negatief effect op deze soorten heeft, dient een nader onderzoek naar de heikikker en de rugstreeppad uitgevoerd te worden.

3.3.7 Vissen

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF komen in de buurt van het plangebied de strikt beschermde vissoorten kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*), grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*) en bittervoorn (*Rhodeus amarus*) voor.

In het plangebied zijn veel watergangen aanwezig. Deze variëren van sloot tot sloot (zie navolgende afbeelding) maar over het algemeen komen de volgende kenmerken naar voren: er is een geringe hoeveelheid oevervegetatie aanwezig, er bevindt zich een sliblaag op de bodem, de oevers van de slootkanten zijn vaak steil, het water is troebel tot helder en er bevindt zich een kleine tot een grote hoeveelheid kroos op het wateroppervlak. In een aantal sloten zijn indicatoren voor kwel gevonden.

Een aantal van de aanwezige watergangen in het plangebied.

De biotoop van de kleine modderkruiper bestaat uit stilstaand en langzaam stromend water, (polder)sloten, greppels, beken, geïsoleerde plassen, kanalen en oeverzones van meren en plassen. Kleine modderkruipers hebben een voorkeur voor een zandige

bodem maar komen ook voor in water met een dikke sliblaag of kleibodem. De meeste poldersloten in het plangebied kunnen een geschikt biotoop voor de kleine modderkruiper vormen aangezien deze uit stilstaand water bestaan en er zich een sliblaag op de bodem bevindt. De soort is daarnaast qua waterkwaliteit en bodemsubstraat niet zo kieskeurig. In eerder onderzoek (Grontmij, 2007; ATKB, 2010) in het plangebied, zijn er tevens kleine modderkruipers aangetroffen. Bij bemonstering van de poldersloten in het zuiden van het plangebied is de kleine modderkruiper toen in 23 van de 35 trajecten aangetroffen (ATKB, 2010). Aangezien vele van de poldersloten een geschikt biotoop voor de kleine modderkruiper vormen en de soort in het verleden in het plangebied is aangetoond, wordt het waarschijnlijk geacht dat de kleine modderkuiper in het plangebied voorkomt.

De biotoop van de grote modderkruiper bestaat uit kleinere, ondiepe stilstaande of langzaam stromende wateren. De soort komt voor in sloten, vennen, plassen en oude afgesneden meanders. Vaak is er sprake van een goed ontwikkelde oever- en onderwatervegetatie, een kwelsituatie en van een hardere bodem met een laag stevige modder. Enkele poldersloten in het plangebied kunnen een geschikt biotoop voor de grote modderkruiper vormen. Er zijn namelijk meerdere sloten die redelijk ondiep zijn en waar sprake is van (een geringe hoeveelheid) onderwater- en oevervegetatie. Daarnaast is er in een paar sloten sprake van een kwelsituatie. Uit een onderzoek uit 2010 (ATKB, 2010) in het plangebied en uit een onderzoek uit 2007 (Grontmij, 2007) net buiten het plangebied zijn daarnaast meerdere waarnemingen van de grote modderkruiper gedaan, een indicatie dat de soort ook nu in het plangebied kan voorkomen. De grote modderkruiper is vanwege de geschiktheid van de omgeving en waarnemingen uit eerdere onderzoeken niet op voorhand in het plangebied uit te sluiten.

De biotoop van de bittervoorn bestaat uit langzaam stromende en stilstaande zoete wateren. De soort komt voor in poldersloten, vaarten, vijvers, meren en sneller stromende plantenrijke rivieren en beken. Belangrijke elementen voor de leefomgeving van de bittervoorn zijn een goed ontwikkelde onderwatervegetatie of oevervegetatie en een diepte van minimaal 45 centimeter. De poldersloten in het plangebied kunnen een geschikt biotoop voor de bittervoorn vormen. Dit betreft met name de iets bredere poldersloten met een diepte van minimaal 45 centimeter. In het zuidoosten van het plangebied is daarnaast op drie plekken een zoetwatermossel gevonden. De aanwezigheid van de zoetwatermossel is een belangrijke voorwaarde voor de voortplanting van de bittervoorn. Ook in eerder onderzoek (ATKB, 2010) in het zuiden van het plangebied is de bittervoorn in verschillende poldersloten aangetroffen. Aangezien een groot aantal van de poldersloten een geschikt biotoop voor de bittervoorn vormen en de soort in het verleden in het plangebied is aangetoond, kan de aanwezigheid van de bittervoorn niet op voorhand worden uitgesloten.

Aangezien er in de nieuwe situatie een bedrijventerrein is ontwikkeld en hier sloten voor gedempt worden, vindt er mogelijk verstoring en/of aantasting van het leefgebied van de kleine modderkruiper, bittervoorn en grote modderkruiper plaats. Hierdoor kan er mogelijk sprake zijn van een overtreding van de Flora- en faunawet. Om na te gaan of de betreffende soorten in de huidige situatie gebruik maakt van het plangebied en om vast te stellen of het plan een negatief effect op deze soorten heeft, dient een nader onderzoek naar de kleine modderkruiper, grote modderkruiper en bittervoorn uitgevoerd te worden.

3.3.8 Insecten en andere ongewervelden

Beschermde insectensoorten en andere beschermde ongewervelden eisen een zeer specifiek habitat. Deze soorten komen in stabiele habitattypen voor zoals heiden en venen. In typisch voedselrijk grasland als het betreffende plangebied is geen sprake van een dergelijke stabiele leefomgeving en de juiste leefomstandigheden voor dergelijke soorten. Beschermde insecten en andere ongewervelden zijn daarom niet te verwachten in het plangebied.

3.3.9 Zorgplicht

Naast reeds vastgestelde of mogelijke aanwezigheid van strikt beschermde plant- en diersoorten zijn ook een grote hoeveelheid licht beschermde of niet aanvullend beschermde plant- en diersoorten in het plangebied aanwezig. Ervan uitgaande dat bij de ruimtelijke ontwikkeling sloten worden gedempt en bomen worden gekapt, gaat gezien het grote oppervlak van het plangebied veel natuur verloren. Voor soorten die vallen onder beschermingsregime 1 of niet aanvullend zijn beschermd hoeft voor een dergelijke ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing Flora- en faunawet aangevraagd te worden. Wel dient te allen tijde rekening gehouden te worden met de zorgplicht (artikel 2). De zorgplicht stelt dat alle maatregelen die redelijkerwijs verwacht kunnen worden dienen te worden getroffen om schade aan de natuur tot een minimum te beperken.

Aangezien het plangebied een leefgebied vormt voor relatief veel verschillende diersoorten dient ruime aandacht besteed te worden aan de zorgplicht om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen. Onderstaande maatregelen dienen getroffen te worden om aan de zorgplicht te voldoen. Deze moeten plaats vinden onder begeleiding van een ecoloog met kennis van inheemse plant- en diersoorten. De maatregelen staan los van eventueel aanvullende maatregelen of beperkingen vanwege mogelijke aanwezigheid van strikt beschermde plant- en diersoorten. Dergelijke aanvullingen worden duidelijk na de voltooiing van de soortspecifieke onderzoeken.

Maaien vegetatie
Geruime tijd voordat de ruimtelijke ontwikkelingen plaats gaan vinden rond de te dempen sloten en gedurende de daadwerkelijke uitvoering hiervan, dient de vegetatie rond de sloten zo kort mogelijk gehouden te worden. Op deze manier wordt het plangebied een stuk minder geschikt voor een groot aantal diersoorten, zodat de binding met het plangebied kleiner wordt. Een dergelijk intensief maaibeheer dient idealiter gestart te worden in de herfst, omdat dit de minst kwetsbare periode voor amfibieën is waarbij de dieren nog wel actief zijn. De eerste maal dienen een paar personen voor de maaier uit te lopen om kleine dieren de kans te geven het te maaien terrein te verlaten.

Kap van bomen en struiken
Kap van bomen en struiken dient buiten de broedperiode van vogels (broedperiode loopt van half maart tot half augustus) te gebeuren. Op deze manier worden geen broedende vogels verstoord en zijn vanwege de korte kruidige vegetatie nog maar weinig dieren in het plangebied aanwezig.

Dempen sloten

In de sloten zijn naar verwachting veel vissen en amfibieën aanwezig. Bij het dempen dienen deze zoveel mogelijk gespaard te worden. Allereerst dienen zoveel mogelijk waterdieren uit het water verwijderd te worden voor de demping. Het waterpeil dient daarbij verlaagd te worden en de sloten dienen leeggevist te worden. De vissen dienen in omringende sloten uitgezet te worden. Het dempen dient vervolgens vanuit één richting plaats te vinden. Door het voorzichtig vanuit één richting zand te storten zullen weinig waterdieren bedolven raken onder het materiaal. Tijdens het dempen dienen ook nog regelmatig achtergebleven waterdieren opgevist te worden en in omliggende sloten uitgezet te worden.

4 Conclusie en advies

De gemeente Gorinchem is voornemens om ten noorden van de kern Gorinchem een nieuw regionaal bedrijventerrein te realiseren, bedrijventerrein Groote Haar. De integrale gebiedsontwikkeling Groote Haar bestaat derhalve uit de realisatie van een bedrijventerrein, de plaatsing van windturbines op het bedrijventerrein, alsmede de aanleg van een nieuwe verbindingsweg en nieuwe op- en afritten op de A27

4.1 Gebiedsbescherming

In het kader van de Natuurbeschermingswet 1998, de Ecologische Hoofdstructuur en belangrijk weidevogelgebied dient er getoetst te worden of de beoogde ontwikkelingen een negatieve invloed hebben op beschermde gebieden.

4.1.1 Natuurbeschermingswet 1998

Het plangebied ligt niet in een gebied dat in kader van de Natuurbeschermingswet 1998 is aangewezen. In een straal van 25 kilometer bevinden zich 12 Natura 2000-gebieden en 4 Beschermde Natuurmonumenten.

Negatieve effecten op Natura 2000-gebieden zijn niet op voorhand uit te sluiten, bijvoorbeeld vanwege de stikstofemissie van het toekomstige bedrijventerrein en de mogelijke verkeersaantrekkende werking van het plan. Derhalve kan op voorhand niet worden uitgesloten dat het plan, gelet op de Instandhoudingsdoelstellingen voor omliggende Natura 2000-gebieden, de kwaliteit van de natuurlijke habitats van soorten kan verslechteren, of een verstoren effect kan hebben op soorten waarvoor de gebieden zijn aangewezen. Een nader onderzoek in de vorm van een Voortoets Natuurbeschermingswet 1998 is nodig om de effecten verder inzichtelijk te maken.

Negatieve effecten op Beschermde natuurmonumenten zijn uitgesloten. Bij Beschermde natuurmonumenten is het verboden handelingen te verrichten die schadelijk zijn voor het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis. In dit geval is hiervan geen sprake. Gezien de tussenliggende afstand, tussenliggende elementen en het feit dat Beschermd natuurmonument Niemandshoek reeds een voedselrijke bodem heeft, is van schade aan natuurschoon en natuurwetenschappelijke betekenis geen sprake.

4.1.2 Ecologische Hoofdstructuur en belangrijk weidevogelgebied

Het plangebied ligt niet in de EHS. Negatieve effecten op nabijgelegen EHS-gebieden zijn daarnaast niet te verwachten. Het zoekgebied voor de ontsluitingsweg bevindt zich echter wel in een belangrijk weidevogelgebied. Aangezien de ontsluitingsweg zal leiden tot oppervlakteverlies van een belangrijk weidevogelgebied en negatieve effecten op weidevogels niet op voorhand zijn uit te sluiten, is het noodzakelijk om een ‘Nee, tenzij’-toets uit te voeren. Deze toets moet uitwijzen of de beoogde ontwikkelingen de wezenlijke kenmerken en waarden van het belangrijke weidevogelgebied significant aantasten. Mocht uit deze toets blijken dat dit aan de orde is, dan dient mogelijk een compensatieplan opgesteld te worden.

4.2 Soortbescherming

In het plangebied van zowel Bestemmingsplan I, II als III is de aanwezigheid van een aantal strikt beschermde diersoorten op voorhand niet uit te sluiten. In onderstaand overzicht zijn deze soorten weergegeven. En onderscheid is gemaakt tussen de drie bestemmingsplannen.

Soort-groep	Soort/functie	Bestemmingsplan I	Bestemmingsplan II	Bestemmingsplan III
Vleermuizen	Foerageergebied	x	x	x
	Vliegroutes	x	x	x
	Verblijfplaatsen boombewonende vleermuizen	x	x	
	Verblijfplaatsen gebouwbewonende vleermuizen	x		
Vogels	Buizerd		x	
	Roek		x	
Amfibieën	Rugstreeppad	x	x	x
	Heikikker	x	x	x
Vissen	Bittervoorn	x	x	x
	K modderkruiper	x	x	x
	G modderkruiper	x	x	x

Overzicht van strikt beschermde soorten die in het plangebied op voorhand niet zijn uit te sluiten. Een zwarte kruis geeft mogelijke aanwezigheid aan in het betreffende deelgebied.

Bestemmingsplan I: Voor zowel variant A en B van het betreffende bestemmingsplan is in het plangebied onderzoek noodzakelijk naar vleermuizen (vliegroutes, foerageergebied en verblijfplaatsen van gebouw- en boombewonende soorten), de rugstreeppad, de heikikker, bittervoorn, grote modderkruiper en kleine modderkruiper. Het maakt hierbij qua onderzoek niet uit of de ontsluitingsweg direct naast de A27 of de Hoogbloklandseweg wordt gerealiseerd.

Bestemmingsplan II: Voor dit bestemmingsplan is onderzoek noodzakelijk naar vleermuizen (vliegroutes, foerageergebied en verblijfplaatsen van boombewonende soorten), de rugstreeppad, de heikikker, de buizerd, roek, bittervoorn, grote modderkruiper en kleine modderkruiper. Het maakt hierbij qua onderzoek niet uit of de ontsluitingsweg direct naast de A27 of de Hoogbloklandseweg wordt gerealiseerd.

Bestemmingsplan III: Voor dit bestemmingsplan is onderzoek noodzakelijk naar vleermuizen (vliegroutes en foerageergebied), de rugstreeppad, de heikikker, bittervoorn, grote modderkruiper en kleine modderkruiper. Wanneer de beoogde ontwikkelingen van bestemmingsplan I reeds zijn uitgevoerd en bedrijventerrein Groote Haar al is gerealiseerd, hoeft niet nogmaals onderzoek te worden uitgevoerd naar de rugstreeppad, de heikikker, de bittervoorn, kleine modderkruiper en de grote modderkruiper. Dit is dan namelijk al onderzocht in het kader van bestemmingsplan I. Onderzoek naar vliegroutes en foerageergebied van vleermuizen is in dit geval ook niet meer nodig, mits in het vleermuisonderzoek van bestemmingsplan I een goede inschatting

wordt gemaakt van het effect op vleermuizen van het plaatsen van windturbines. Als Bestemmingsplan III eerder wordt gerealiseerd dan bestemmingsplan I blijft nader onderzoek naar bovengenoemde soorten noodzakelijk.

4.2.1 Onderzoeksperiodes

Met het uitvoeren van de ruimtelijke ingrepen worden mogelijk bovengenoemde strikt beschermde soorten verstoord. In dat geval is mogelijk sprake van overtreding van de Flora- en faunawet. Om uitsluitsel te kunnen geven over de aanwezigheid van deze soorten is nader onderzoek noodzakelijk voordat de ruimtelijke ingrepen uitgevoerd worden. Dergelijke onderzoeken dienen vaak uitgevoerd te worden volgens bepaalde standaarden en protocollen en in bepaalde periodes in het jaar om de aanwezigheid met voldoende juridische zekerheid vast te stellen. Navolgend overzicht geeft de onderzoeksperiodes van de betreffende soorten weer.

Soortgroep	Soort/functie	Jan		Feb		Mrt		Apr		Mei		Jun		Jul		Aug		Sep		Okt		Nov		Dec	
Vleermuizen	Foerageergebied																								
	Vliegroutes																								
	verblijfplaatsen																								
Vogels	Buizerd/torenvalk																								
	Roek																								
Amfibieën	Rugstreeppad																								
	Heikikker																								
Vissen	Bittervoorn																								
	K modderkruiper																								
	G modderkruiper																								

Overzicht van onderzoeksperiodes van de verschillende op voorhand niet uit te sluiten strikt beschermde soorten. In dit overzicht is duidelijk te zien dat verschillende soorten tegelijkertijd onderzocht kunnen worden.

4.2.2 Inventarisatiemethodes

Hieronder is de manier van inventariseren en overige belangrijke voorwaarden uiteengezet voor de nader te onderzoeken soorten.

- Vleermuizen foerageergebied en vliegroutes: Het nader onderzoek vleermuizen dient plaats te vinden volgens bepaalde richtlijnen, zoals verwoord in het vleermuisprotocol 2013 (Netwerk Groene Bureaus, Gegevensautoriteit Natuur). Dit protocol stelt vast dat er tenminste twee gerichte veldbezoeken dienen plaats te vinden. Tijdens deze onderzoeken wordt er 's avonds, tijdens goede weersomstandigheden naar vleermuizen gezocht door middel van een Batdetector of Batlogger. Er dienen 8 weken tussen de twee veldbezoeken te zitten en ten minste één veldbezoek dient in de kraamperiode plaats te vinden..
- Vleermuizen verblijfplaatsen: Het nader onderzoek vleermuizen dient plaats te vinden volgens bepaalde richtlijnen, zoals verwoord in het vleermuisprotocol 2013 (Netwerk Groene Bureaus, Gegevensautoriteit Natuur). Dit protocol stelt vast dat er tenminste vier veldbezoeken uitgevoerd dienen te worden. Twee daarvan dienen plaats te vinden in de periode van 15 mei tot en met 15 juli met een tussenperiode van circa 30 dagen. De andere twee veldbezoeken dienen tussen 15 augustus en 30 september plaats te vinden met een tussenperiode van circa 20 dagen.

- Buizerd/torenvalk: Er dient onderzocht te worden of de nesten in het plangebied in gebruik zijn door een buizerd door middel van 2 tot 4 veldbezoeken. Deze moeten overdag, na zonsopkomst plaatsvinden, in de periode maart tot en met half mei, met een tussenliggende periode van 10 dagen. Ook na deze periode kunnen er, tot en met augustus nog nesten worden waargenomen. De broedperiode van de torenvalk vindt plaats van april – juli. Geadviseerd wordt om het mogelijke roofvogelnest in het noorden van het plangebied (Bestemmingsplan II) in april - half mei te onderzoeken. In deze periode kan er namelijk zowel naar de torenvalk als naar de buizerd onderzoek worden gedaan.
- Roek: Het nader onderzoek naar de roek vindt plaats door middel van 2 à 3 gerichte veldbezoeken waarin gezocht wordt naar nesten en vaste rust- en verblijfplaatsen. Aangekomen kan worden dat er geen broedende roeken in het gebied aanwezig zijn als er tijdens drie gerichte veldbezoeken in de periode van 15 februari tot en met half juli geen aanwezigheid in de bestaande broedkolonie kan worden aangetoond. Van deze drie tellingen moet er in ieder geval één, en bij voorkeur minimaal twee, in de periode 15 april - 10 mei uitgevoerd worden en met een tussenperiode van minimaal 10 dagen. De inventarisatie moet tijdens goede weersomstandigheden plaatsvinden.
- Rugstreeppad: Minimaal twee veldbezoeken verspreid over het seizoen waarbij geluisterd wordt naar kooractiviteit op geschikte avonden, van half april tot en met juni. Om aanwezigheid uit te sluiten moet daarnaast in midden juli nogmaals bij geschikte omstandigheden geluisterd worden.
- Heikikker: Het luisteren naar kooractiviteit dicht bij voortplantingswater bij geschikte weersomstandigheden (niet bij koud weer, niet met veel wind), door middel van 1 à 2 veldbezoeken. Vooral op de eerste zwoele avond van het jaar is er kooractiviteit. Op zonnige, onbewolkte voorjaarsdagen wordt er vooral overdag geroepen, in de avond en nacht koelt het dan vaak af en worden er geen heikikkers gehoord. Op bewolkte dagen worden heikikkers juist vaak ’s avonds en ’s nachts gehoord. Als de soort in de goede periode onder de goede omstandigheden niet roepend aangetroffen is, dan moet een tweede ronde worden gehouden.
- Bittervoorn, kleine modderkruiper en grote modderkruiper: Het nader onderzoek naar vissen vindt plaats door middel van minimaal 1 veldbezoek en door gebruik te maken van elektrovisserij of een schepnet (bijvoorbeeld het standaardmodel van RAVON, met een gestrekte maaswijdte van 3 millimeter en een netgrootte van 70x40 centimeter) bij het vangen van volwassen dieren. Voor wat betreft de grote modderkuiper is elektrovissen de meest effectieve methode.

4.3 Zorgplicht

Het plangebied is groot en bevat uiteenlopende voor planten en dieren interessante elementen. Derhalve zijn in het plangebied vele algemene planten en dieren aangetroffen en te verwachten. In dit geval dient daarom veel aandacht aan de zorgplicht te worden besteed om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen. De te treffen maatregelen zijn uiteengezet in paragraaf 3.3.9 en dienen begeleid te worden door een ecoloog met kennis van plant- en diersoorten.

4.4 Broedende vogels

De werkzaamheden dienen buiten de broedperiode plaats te vinden. Voor de meeste vogels loopt deze van half maart tot half augustus. Voor weidevogels loopt het broedseizoen globaal van half maart tot 1 juli, dit kan echter van soort tot soort variëren. Broedende vogels zijn strikt beschermd door de Flora- en faunawet en mogen niet verstoord worden. Tijdens het veldbezoek zijn meerdere nesten aangetroffen. Daarnaast is bekend dat er weidevogels in het plangebied leven. Er is geen vrijstelling te verkrijgen in het kader van de Flora- en faunawet voor activiteiten die vogels in hun broedseizoen zou kunnen verstoren.

4.5 Aanbevelingen

Naast de consequenties die voortkomen uit de Flora- en faunawet is ook een vrijblijvende aanbeveling te doen ten aanzien van de inrichting van het plangebied, namelijk:

- Als bomen en struiken worden geplaatst in de nieuwe situatie, bevelen wij inheemse boom- en struiksoorten aan. Deze soorten komen van oorsprong in Nederland voor. Dergelijke soorten zorgen voor een hogere biodiversiteit in het gebied dan uitheemse soorten. Inheemse soorten trekken bijvoorbeeld meer insecten aan dan uitheemse soorten. Er is dan meer voedsel voor bijvoorbeeld vogels en vleermuizen voorhanden.

Bijlage 1: Geraadpleegde literatuur

ATKB, 2010. Plangebied Gorinchem-Noord. Toetsing aan de Flora- en faunawet. Projectnummer 20091137/Con001. Adviesbureau voor bodem, water en ecologie, Stellendam, Zoetermeer, Geldermalsen.

Grontmij Aquasense, 2007. Flora en fauna Groote Haar. Projectnummer 223810. Grontmij Aquasense, Amsterdam.

Grontmij, 2007. Natuurtoets Gorinchem Noord. Referentienummer 99091298 – Smith. Grontmij, Waddinxveen.

Lenders, A., Marijnissen, C., Felix, R. 1993. Waarnemen en herkennen van Amfibieën en Reptielen in het veld, stichting RAVON, Nijmegen.

Netwerk Groene Bureaus, Gegevensautoriteit Natuur, Zoogdiervereniging. 2013. Vleermuisprotocol 2013.

Provincie Zuid-Holland, 2014. Programma ruimte, vastgesteld, in werking per 1 augustus 2014.

RVO, 2014. Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis. Versie 2.0 december 2014.

RVO, 2014. Soortenstandaard Gierzwaluw. Versie 2.0 december 2014.

RVO, 2014. Soortenstandaard Huismus. Versie 2.0 december 2014.

RVO, 2014. Soortenstandaard Kleine modderkruiper. Versie 2.0 december 2014.

Van der Meijden, R. 2005. Heukels' Flora van Nederland, Wolters Noordhoff, Groningen/Houten.

Van Diepenbeek, A. 1999. Veldgids Diersporen, KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Van Uchelen, E. 2006. Praktisch natuurbeheer: amfibieën en reptielen, KNNV Uitgeverij, Utrecht.

www.zuid-holland.nl
www.quickscanhulp.nl
www.ravon.nl
www.rijksoverheid.nl
www.stowa.nl
www.synbiosys.alterra.nl
www.telmee.nl
www.vogelbescherming.nl
www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 2: gebiedsbeschrijving Beschermde natuurmonumenten

Huys ten Donck

Het natuurmonument "Huys ten Donck" (± 26 ha) is gelegen in de gemeente Ridderkerk. Het wordt gevormd door een landgoed en een in de nabijheid daarvan gelegen griend.

De opbouw van het natuurmonument is kenmerkend voor dergelijke landgoederen. Het afwisselende patroon, dat is ontstaan door een evenwichtige wisselwerking tussen natuur en menselijk handelen, wordt in het natuurmonument gevormd door opgaand loofbos, struweel, hakhout, graslanden, vijvers en sloten.

Het planten- en dierenleven van het natuurmonument is goed ontwikkeld. Dit is een gevolg van de grote afwisseling van het gebied en van de continuïteit in en de aard van het tot op heden gevoerde beheer. De afwisseling in abiotische omstandigheden wordt vooral bepaald door de variatie in bodemtypen. Deze variatie is in belangrijke mate veroorzaakt door de aanleg van vijvers, waardoor klei en zand in verschillende verhoudingen met elkaar zijn vermengd.

Het natuurmonument ontleent zijn botanische betekenis met name aan de vegetatie van het bosgebied. Hier worden plantengemeenschappen aangetroffen die kenmerkend zijn voor relatief goed ontwikkelde vegetaties van bossen op de voedselrijke gronden; dit ondanks het feit dat het hier rivierbegeleidende, jonge gronden betreft waarop men een dergelijke situatie niet zou verwachten. De oorzaak hiervan zal gezocht moeten worden in de hiervoor genoemde omstandigheden. Het bos wordt door een grote verscheidenheid gekenmerkt. Van plaats tot plaats treden verschillende aspecten van voor bovenbedoelde bossen typerende plantengemeenschappen op de voorgrond.

Karakteristieke plantensoorten zijn hier: nagelkruid, speenkruid, schaduwgras, gevlekte aronskelk, bosgierstgras, boszegge, gulden boterbloem, klein springzaad, bosveldkers, vogelmelk, kraailook, maarts viooltje, eenstijlige meidoorn en bosaardbei. In het bos komt een groot aantal stinsenplanten voor (uitheemse plantensoorten die vroeger aangeplant zijn en zich tussen de oorspronkelijk aanwezige soorten blijvend hebben gevestigd). Voorbeelden van de op het landgoed aanwezige soorten zijn: Italiaanse aronskelk, sterhyacinth, winteraconiet, sneeuwroem en cyclaam. Daarnaast worden er ook soorten aangetroffen die wel inheems zijn in Nederland, maar in dit gebied planten-geografisch niet thuis horen en vroeger waarschijnlijk eveneens aangeplant en daarna verwilderd zijn, bijvoorbeeld : stengelloze sleutelbloem, lievevrouwenbedstro en maagdenpalm.

De paddenstoelenflora van het natuurmonument is uitzonderlijk rijk. De meeste paddenstoelen worden in het bos en langs de vijvers aangetroffen. Tot en met 1976 werden 121 soorten op naam gebracht. Een ervan, Dermoloma pratense, is tot dusverre nergens elders in Nederland gevonden, terwijl een twintigtal soorten als zeldzaam kan worden aangemerkt. Door de variatie van het natuurmonument worden zeer geschikte voorwaarden geboden voor een rijke fauna. Uit de avifaunistische gegevens blijkt dat

het gebied voor vogels van grote betekenis is. Op het landgoed komt een groot aantal broedvogels voor. Enkele voorbeelden hiervan zijn: wielewaal, ijsvogel, bosuil, ransuil en boomvalk.

Voorts bevindt zich er een broedkolonie van de blauwe reiger. Ten slotte is het landgoed van belang als foerageer- en rustgebied. De griend die tot het natuurmonument behoort, vormt een restant van een vroeger aanmerkelijk uitgestrekter griendengebied, dat tezamen met het landgoed één complex vormde. Er is echter nog steeds sprake van een zekere samenhang tussen het landgoed en de griend en daardoor ook tussen het landgoed en de Nieuwe Maas. Deze samenhang blijkt uit de vogelrijkdom van de griend, die door de relatie met het landgoed groter is dan op grond van de oppervlakte verwacht zou worden, alsmede uit de samenstelling van de flora. De Nieuwe Waterweg en de Nieuwe Maas zijn de enige riviergedeelten in het noordelijke Deltabekken waar getijschommelingen en getijhoogte ten opzicht van de situatie van vóór 1970 (afsluiting van het Haringvliet) gelijk zijn gebleven. De griend neemt derhalve als zoetwatergetijdelevensgemeenschap een bijzondere positie in. Door de ruimtelijke verschillen in milieuomstandigheden komt in het gebied een rijke flora voor. Enkele van de aangetroffen soorten zijn: groot springzaad, groot heksenkruid, bosbies, bittere veldkers, zomerklokje, vogelmelk en breedbladige wespenorchis. De ornithologische betekenis van de griend is, mede door de samenhang met het landgoed, aanmerkelijk.

Het natuurmonument is ook uit een oogpunt van natuurschoon van grote betekenis. Bepalend hiervoor zijn de historische aanleg, de gedifferentieerde opbouw van het gebied, de samenhang tussen het landgoed, griend en rivier en het vóórkomen van een uitzonderlijk groot aantal oude bomen van in- en uitheemse soorten.

Niemandshoek

Het Beschermd natuurmonument Niemandshoek (4,6 ha) ligt enkele kilometers ten noordwesten van de stad Gorinchem in het zuidelijke deel van de Alblasserwaard, in de polder Het Land der Zes Molens. Het natuurmonument bestaat uit twee afzonderlijke gedeelten. Beide omvatten zowel graslanden als bospercelen, welke laatste gedeeltelijk uit hakhout en grienden bestaan.

In het natuurmonument worden vele plantensoorten aangetroffen, die kenmerkend zijn voor een vochtig milieu. Ook zijn verschillende insectensoorten waargenomen. bovendien is het natuurmonument een belangrijk broedgebied voor weidevogels en zangvogels.

Oeverlanden Giessen

Het Beschermd natuurmonument Oeverlanden Giessen (0,5 ha.) ligt langs het riviertje de Giessen in de Alblasserwaard, tegenover het buurtschap Over-Slingeland en ten westen van Hoornaar. Het natuurmonument is in de eerste plaats van belang als groeiplaats van het zomerklokje, waarvan in geheel Nederland maar zeer weinig groeiplaatsen zijn. In het natuurmonument worden zones aangetroffen met een ver-

schillend milieu, waardoor een zonering in de vegetatie is te onderscheiden. In één van die zones komt het reeds genoemde zomerklokje voor.

Smoutjesvlietlanden

Het Beschermd natuurmonument Smoutjesvlietlanden (ruim 12,5 ha) ligt in het centrum van de Alblasserwaard langs de provinciale weg van Schoonhoven naar Gorinchem. Het grootste deel ligt direct ten noorden van het dorpje Goudriaan; enkele kleinere percelen liggen ten zuidwesten daarvan.

Het reservaat bestaat voornamelijk uit boezemhooilanden langs de Smoutjesvliet en langs de Dwarsgang. De waterstanden in het natuurmonument zijn aan sterke schommelingen onderhevig, hetgeen mede van groot belang is voor de verschillende vegetatie typen die in het reservaat worden aangetroffen. Het reservaat is vooral botanisch van belang door het voorkomen van enkele zeldzame plantensoorten, waarvan met name het zomerklokje dient te worden vermeld. Van deze soort zijn in geheel Nederland maar zeer weinig vondplaatsen.